Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 21 январь, 1975 шу. • № 9 (5454). • Мах 2 кап.

ЭРГАДОАХАШ ТОАДЕ БОАХАМА ДОАЛ ДЕЛГА

ДӀадахача шера тӀеххьара денош а укх шера хьалхара денош а белгалдаьлар мехка вахаре лоархӀаме событеш хиларца. 1975 шера мехка халкъа боахам дегӀабоалабара Паччахьалкхен планеи Паччахьалкхен бюджетеи проекташ йийца а йийца керттерча даькъе къоабалъяь йола КПСС Центральни Комитета Пленум хилар, хӀаьта иштта хилар хӀама хьаккхоллара уж керттера документаш дийца а дийца чӀоагӀдаь йола СССР Лакххехьарча Совета сесси. Дукха ха йоацаш хилар Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета сессии парте обкома IV пленуми.

КПСС ЦК Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета шоллагӀча сессеи решенеш тӀа Ӏалаьмате боккха лоархӀам а беш белгалдаь да болх кхы а дикагӀа банза баргбоацилга. Продукци дукхагӀа ярах доалаш даьц гӀулакх, из дикагӀа а дӀадодар кӀезигагӀа долаш а хьае еза. Производственни балха цу оагӀонна юха а теркам тӀабахийтар Пленуме ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева. Леонид Ильич Брежнева хьахьекхар дӀадахача дий шера вай парте, советски наха шоаш ца кхобеш, хьинаре хьийгача къинхьахиннар, къаьгга хьахьекхар нийслагӀа пятилетка чакхйоалача шера хьалхашка латта декхараш, из толамца чакхъиккхара де дезараш.

Мамогга айе еза производства эффективность, сихъе еза технически прогресс, дегӀайоалае еза къахьегама овсарле, сихагӀа болх бе йолаялийта еза керда мошносташ, цу ханна дикагӀа пайда эца беза болх беш ярех, материальни духовни рузкъаш кӀезигагӀа дӀа а ухийташ продукци дукхагӀеи дикагӀеи арахецара торонаш леха еза.

Уж декхараш атталарех дац. Бакъда, кхоачашдулургдолаш да. Пленуме белгал мадаххара уж гӀулакхаш чакхдахара низаш дикка тӀадахийта, къахьегама хьинар кхы а айде, дикагӀа йола опыт кхы а шерагӀа йоаржае а караерзае а, социалистически яхь кхы чӀоагӀагӀа лелае езаргья. Уж да партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, боахама доал дераша шоай низаш тӀадахийта деза лостамаш. Цу тӀа парте белгалду уж карадерзадича вай боахам кердача лагӀа тӀа боаккхаргбола ши хӀама: Ӏилма-тохкама прогресс сихъяр, боахама доал делга эргадоахаш тоадар.

Цу дешашта боккха теркам тӀабахийтар КПСС XXIV съездо. «Мехка карагӀбаьннача халкъа боахам дегӀабоалабара лакхача боарамо, белгалдора парте Центральни Комитета Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева доклада тӀа, — кхы а цхьаькха лоархӀаме гӀулакх делга дӀадех: цӀенхаштта лакхлу планированегара, доал даргара, боахама балха методашкара».

Цу указанеех кулгал а лувцаш республика партийни организаце дукха гӀулакхаш даьд тӀехьарча хана боахама доал дари цун методаши эргайоахаш тоаяра. Производство вӀаштӀехьъяккхарен цун технологеи боарам айбеннаб, тӀадиллача гӀулакхах бола доал деча болхлой бехктокхам лакхбеннаб, чӀоагӀъеннай дисциплина. Цу дерригех а дика беркат даьннад.

1974 шера промышленни продукцена реализаци яра план 101,3 процент кхоачашъяьй республико, планал совгӀа реализаци яьй 18,2 миллион сома продукцена, тӀаийцача социалистически декхарел дуккха дукхагӀа хул из.

Цунца цхьана, КПСС обкома IV пленуме белгал мадаккхара, дӀадахача шера республика промышленноста балха юкъе цӀенхаштта кхоачамбоацараш а хилар. ДӀадахача шера продукцена реализаци яра планах лоархӀаьвац республика 6 промышленни предприяти, цар дӀа ца луш йисай 2,9 млн. сома маьха продукци. Дуккхача предприятеша кхоачашъяц къахьегама овсарле лакхъяра, кхыча хьоккхамашта йола планаш. Къаьстта доккхий кхоачамбоацараш да хьоккхамий дикалга диллача. Къахьегамах хьахури бӀарчча хьанийцача арахецача продукце дикали хӀанзарча хано дӀадехачо маяххара дац. Цул совгӀа производства объемага диллача дика хьоккхамаш долча экономика цхьадолча доакъошка боагӀача боарам тӀа латтац продукце дикал айяра гӀулакх. Цхьайолча предприятешка телхаю технологически дисциплина, стандарташ, технически условеш, мела лел къаснна оборудовани цӀенчунца хувцилга, сухал бац арахецача товарий ассортимент аргаяккхара.

Долче, цу халкъа боахама доакъошка эггара хьалха эргадаьккха тоаде деза боахама доал делга. Цунна эггара хьалха шоай теркам тӀабахийта беза парте горкомашеи райкомашеи, республика Госплано, министерствашеи ведомствашеи, укхаза данза даргдоацаш хьаэтта гӀулакхаш кхоачашдара керда наькъаш, керда методаш лаха еза.

Уж тайпа наькъаш лехаш пайда эца беза, кег гӀортилга е еза караерзаяьча дикагӀча опытах. Цу тайпара боахама доал дара масалаш кӀезига доаладанзар парте обкома пленуме. СССР 50 шу дизара цӀерагӀа йолча Грозненски химически комбинате чӀоагӀа йоакхо ю арахеца продукци дикагӀа хилийтара. ХӀанзре а цу комбинато арахецача ялх тайпа продукцена дикала Знак еннай.

Боахама доал делга эргадоахаш тоадар дӀадахьа деза деррагӀа, де дерхӀачра тӀадерзадаь, планагӀеи тӀагӀерттаи. Из ханна, аргӀан йола кампани лархӀа йиш яц. Дагакхаба деза, Ӏилма-технически революци йолча вай хана халкъа боахама деррига доакъош вӀаши айхха бувзам болаши цхьаннех тийша шоллагӀдар долаши хилар. Цулухьа боахама деррига доакъош лерттӀа болх беш хулга Ӏалашданза даргдац.

В. И. Ленина белгалдаьхад: «Доал дарен политикан еррига говзал латт шоай керттера низаши терками тӀа мича бахийта беза ший ханнахьа лархӀарахи харахи».

КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарал тӀа йоах: «Вай деношка тӀагӀорттадаь дӀадехараш да Ӏилма-технически прогресс сихъелга, цунна карагӀдаьннараш, къахьегам, производство, доал делга вӀаштӀехьдаккхара толашагӀа йола методаш юкъехкхувлилга, предприятешта планагӀа реконструкци елгеи уж технически керда кийчъелгеи, продукци тӀехдика хилийтара тӀехья массане боалам дегӀабоалабелга. Вай гӀулакхий еррига оагӀош чулоацаш хила беза дикал бахьан долаш, эффективность лакхъяр духьа лоаттабу къовсам».

ХӀанз де дезар сенах латт аьлча, из латт карагӀдаьннарашка кӀоаргга хьажарах, данза дисачунга партийни хьисапе хьажарах, боахама хӀара дакъа дегӀадоаладарга Ӏилман ларда тӀа хьажарах.

Нохч-ГӀалгӀайчен къахьегамхой торонаш йолаш ба нийслагӀа пятилетка толамца чакхъяккха. Цунна гӀо деш хила деза боахама доал делга эргадоахаш тоадар.

КПСС НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМЕ

ДЕКХАРАШТА—ЗАКОНА НИЗ

1975 ШЕРА ЮРТБОАХАМА ПРОДУКТАШ ЯХАРЕИ КИЙЧЪЯРЕИ ХАЛКЪБОАХАМА ПЛАНАШИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШИ КХОАЧАШДЕЛГА ӀАЛАШДАРА ЧАКХДОАХАЧА ГӀУЛАКХЕХ

КПСС обкома бюрос тӀаийцача социам тӀа белгалдоаккх, 1974 шера лаьттанцарен хьайбашкарен йоала продукташ дукхагӀа яхари кийчъяри духьа лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лоацаш шоаш болча хана республика колхозхоша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа юртбоахама производство дегӀайоалаеча белгалара толамаш даьха хилар. Республико кхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат, баьцадааьраш, шекара свекла, дулх, шура, продукце кхыдола лоархӀаме гайчаш дохкара халкъбоахама планаш.

Цунца цхьана республика колхозашеи совхозашеи хӀанз а кхоачам болаш пайда эцац юртбоахама продукци дукхагӀа яккхара йолча резерваех, парех дукхаяраш лоархӀаяц паччахьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачашдарах. ТӀехьадисачара хьалхаловлгеи пхе шера план толаме кхоачашъелгеи мадаррен дизза 1975 шера колхозаша, совхозаша, районаша беча балха боарамах тийша да.

КПСС Центральни Комитето ше партега, советски халкъага даьча Кхайкарал тӀа болхлой, колхозхой, специалисташ, Ӏилмахой, беррига советски нах тӀаьхьех 1975 шера плановии заданеш кхоачаши тӀехкхоачаши яр духьа, производства эффективность лакхъяр, пятилетка толаме чакхъяккхар духьа шерра социалистически яхь йоаржаяра. Яхьа девиз хила а хиннай: хӀана а я — продукци дукхагӀа, дикагӀа, дӀадодар кӀезигагӀа долаш хулга.

Юрта боахама эффективность республике дӀахо лакхъяр а 1975 шера плановеи заданеши тӀаийца социалистически декхараши хӀара районо, колхозо, совхозо, бригадо, фермо кхоачаши тӀехкхоачаши дар а духьа. КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома бюрос социам бу: цхьан ханна продукце дикал лакх а еш из яккхарга дӀабода къахьегами материалаши кӀезиг а еш хӀара колхозо совхозо, хӀара районо ялат, дулх, шура, кхыйола продукташ кийчъяра пятилетка чакхйоалача шерара халкъбоахама планаши социалистически декхараши кхоачашдаь ца Ӏеш. БӀарчча пятилетка а кхоачашъергйолаш КПСС ЦК декабрьски (1974 ш.) Пленума решенеш, КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарал тӀа отталаь декхараш кхоачашдар духьа лоаттабу къовсам областной партийни организаце, КПСС горкомийи райкомийи, советски, юртбоахама, профсоюзни, комсомольски органий, колхозий, совхозий керттера декхар лархӀа.

КПСС горкомаши райкомаши, горрайисполкомаш, юртбоахамеи заготовкайи болхлойи гӀулакхерча наьхеи профсоюза обком, юрта боахама министерство, республикански совхозий производственни объединени, кхыйола республикански юртбоахама объединенеши тресташи боахама кулгалхой, колхозийи совхозийи партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я йолаш йолча чурча резерваехи торонехи юртбоахама культурай хьувкъами хьайбай продуктивности 1975 шера планаши тӀаийна социалистически декхараши кхоачаши тӀехкхоачаши дара хилийта баргбоацача боарамга кхоачаеш лакхъяра бизза пайда эцилга Ӏалашдеш дола гӀулакхаш кийчдеи чакхдахеи.

Къаьстта уйла тӀайохийт укх дохера декхараш кхоачашдара:

ЛАЬТТА ЛЕЛАДАРА ДАЬКЪЕ

Лаьтта леладара культура лакхъяра, лаьттах, удобренеех, йолаш йолча техниках пайда дикагӀа эцара, Ӏилманеи толашагӀча опытан карагӀдаьннараш шерра юкъехкахьара ларда тӀа 1975 шера ерригача юртбоахама культурай хьувкъам дикка лакхбелгеи дукхагӀа чуяхьилгеи Ӏалашде. Ялат лаккъара 510 эзар тоннага кхача; цу даькъе хьажкӀаш — 120 эзар тоннага, дуга — 25 эзар тоннага. Цу гӀулакха:

Кхашка деш дола деррига балхаш дикагӀйолча агротехнически ханашка, тӀехдика де. Укх шера 1 март хьатӀакхачалехьа тракторни бригадаш шин сменагӀа болх бергболаш механизаторашца кийчъяь яха.

Лаьтта кийчдун ялат дӀадувн техника 20-гӀа февраль хьатӀакхачале тоаяь яккха, йол чуэцар — 1 май хьатӀакхачале, ялаташ чуэца техникеи ялаташ чуэцара балхашта хиланза яргйоаца транспортни средстваши — укх шера 1 июнал тӀехьагӀа йоацаш.

Техника тоаечеи кхашкара балхаш чакхдоахачеи тӀахьожам чӀоагӀагӀа лоаттабара юртбоахама ведомствай викалаша дакъа а лоацаш яхь лелаеча боахамашка вӀаши проверкаш яйта.

Колхозашкеи совхозашкеи юртбоахама культурай фу леладара гӀулакх тоаде лакха хьувкъам телача «краснодарский-303», «награда» яхача чоалхазнеча гибридех йола хьажкӀаш дукхагӀча лаьтташка дӀаюврийола гӀулакх де.

Укх шера 1 март хьатӀакхачале хӀара боахама мел эш бӀаьстан юхье ювча культурай фу Ӏалашдергда 1974 шера гурахьа дӀадийнача ялатий цхьадола дакъа юха аха дезаш а хӀаьта иштта гурахьа юв культураш дӀа ца юьш йиса а хилар теркал а деш. Еррига юртбоахама культураш районированни сортех, массаза а яхар мо, дӀадувча стандарта I-чеи II-чеи классах дола фу тоссаш дӀае.

Органически удобренеш дукхагӀа тесса, 1 миллион тоннал кӀезигагӀа доаца кхо республика кхашка дӀадахьеи дӀатассеи.

Гурахьа дийнача ялаташта бӀаьстан юхье минеральни удобренешца подкормка е, эггара хьалхарча аргӀанна хьоапал кӀезигагӀа йолча лаьтташка.

БӀаьстан юхье ювча культурай фуца цхьана кхашка фосфорни удобренеш тасса. Хий дехкачеи шекара свекла дӀадийначеи кхашка хӀара гектара тӀа 10—12 центнерал кӀезигагӀа йоацаш минеральни удобренеш товса.

Хий дехкача лаьтташка дӀадийнача ерригача юртбоахама культурашта ший ханнахьа биззача боараме хий дехка.

20 март хьатӀакхачале боахамий юкъарен боахамий чухьарен хий уха сеть цӀенъяь а гидротехнически гӀирсаш тоадаь а даха, догӀан хьисапе хий деттеи хий дехкеи машинаш тоае, мел эш хий дехка инвентарь кийчъеи лахеи, хий дехка лаьтташ къаьсттача звеноштеи бригадаштеи тӀачӀоагӀде, царна дика опыт йолаш бола поливальщикаш а механизатораш а луш, хий дехкача лаьтташка лакха хьувкъам кхебарах моральни материальни совгӀат дергдола гӀулакхаш кийчдеи чакхдахеи.

Лаьттанцара хьалъоза йиш йола гӀоадал кхоачамбоацаш хилар теркал а деш, совдаьннача хих каналашта йистерча хий ца дехкача лаьтташка дӀадийнача хӀамашта насосашцеи ханна хий ахийта даьхача харшашка гӀоллеи тӀадоаладара наькъаца хий дехкара шерра пайда эца.

Республикански районни халкъа тӀахьожама комитеташта тӀадуллалда хӀара бригаде халкъа тӀахьожама посташ йохкилга, хий дехкача лаьттаех пайда эцар, юртбоахама культурашта хий дехкилга вӀаштӀехьдаккхар, хих пайда дикагӀа эцар царга гӀолла халданза тохкаргдолаш.

ЧӀоагӀа бехк болба хий дехкача лаьттаехи хихи хьурмат ца деш пайда эцача наха.

Ахка юкъе кхачале тӀера хӀамаш чуийца а яьнна мукъадаьннача а хьатӀадоагӀача шера лаьрхӀа ялаташ гурахьа дӀадеза долча а хий дехкача дерригача лаьттаех ялатий, силосин массай, мошача доакъарий ахьаькха шоалагӀа хьувкъам кхебара пайда эца.

ДӀасгӀача сомийн комсийн бешамашта Ӏунал дара еррига комплекс дикеи дикагӀйолча агротехнически ханашкеи чакхъяккха.

Хий дехкаш йолча сомийн комсийн ерригача бешамашка тӀоадал чуйолийташи вегетацински хий дехкилга Ӏалашде, мамогга дикагӀа цхьа метр кӀоарга лаьтта тӀоададелга вӀаштӀехьдаккха.

Сом луча бешамий 1 гектар 1 сага кхоачаргйолаш, комсаш лелаеча бригадашта кадраш вӀашагӀтоха. Кхашкара балхаш дӀадоладалале царна комсаш кхеяра технологе приемаш Ӏомзе.

Баьцадаараш кхеечa лаьтта леладара культура айе а цун чотах баьцадаарий хьувкъам лакх а беш уж дукхагӀа гулде а.

Баьцадаарий фу леладара гӀулакх тоаде, лакха хьувкъам телаш дола сорташ шерагӀа юкъехкахьа.

Чакхъяхараи торгови сетаи помидораш боарамагӀа лоаттаяр духьа рассада хьисапе баьцадаараш кхеделга 50 процентага кхоачаш шердолда. Хьалха кхача помидораш уж дӀаювча дерригача лаьттаех 50—55 процент долча лаьттан тӀа хулийталга.

Баьцадаараш кхеечеи чуэцачеи кулгашца хьегаш дола къа цу балхашта механизаци яра чотах наьха санна кӀезигделга вӀаштӀехьдоаккхалда.

ДӀайийнача хӀамашта зуламдергашцеи хулча лазарашцеи къовсам лоаттабара биззача боарамеи дикагӀйолча ханашкеи балхаш чакхдоахилга Ӏалашде.

Тайшача мукхагеи кхыча лазарашкеи хьувкъам боа ца байтар духьа гурахьа дийнача ялаташта химически оасар дарца цхьана фосфорнии калийнии удобренешца овланга кхоачаш йоаца подкормка шерра чакхйоаккхилга вӀаштӀехьдаккха.

Гурахьа дийнача ялаташта, хьажкӀашта, дугана, баьцадаараштa, кхыча культурашта химически оасар де.

Химически средстваш да тоъача боахамашка юртбоахама культураш дӀайийнача кхашка оасара духьала агротехнически механически способашца къовсам лоаттабелга вӀаштӀехьдаккха.

Юрта боахама министерствана, совхозий производственни объединенена, юртбоахама кхыча ведомствашта дӀадуллалда укх шера 1 февраль хьатӀакхачале гурахьа дийнача ялаташта Ӏунал дара а 1975 шера даккха лаьрхӀа ялати кхыйола культураши йоахилга Ӏалашдара а хетаяь колхозийи совхозийи, юрта боахама управленеи агрономий республикански совещани-семинар елга.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДАРА ДАЬКЪЕ

Хьайбаш леладара культура айе, доахана Ӏа доаккхилга вӀаштӀехьдаккхара даькъера кхоачамбоацараш дӀадахара, долаш долча доакъарех пайда дикагӀа эцилга вӀаштӀехьдаккхара, хьайбайи коа тӀарча оалхазарийи продуктивностеи уж ца дойтареи боарам лакхбара кхы тӀа гӀулакхаш чакхдаха. Цу гӀулакха:

ХӀара денна юкъера лаьрхӀача хӀара Ӏаттагара 1974 шера цу дийнахьа яьккхачул 500 граммал кӀезигагӀа йоацаш шура дукхагӀа йоаккхилга Ӏалашде;

чуоттадаь латтача Ӏаьсашта деннеи бийсаннеи юкъера лаьрхӀача 800 граммал, хьакхарчашта 450 граммал кӀезигагӀа доацаш дулх тӀалеттадалийта.

ХӀара яхкача котама тӀехьара юкъера лаьрхӀача 175 фуал кӀезигагӀа доацаш фуаш гулде, республике юкъера лаьрхӀача хӀора устагӀанна тӀера 4,4 килограммал кӀезигагӀа доацаш тха даккха.

Шурий товарность 5 процентал кӀезигагӀа йоацаш айе. Оттаяьча лимител совгӀа совхозашка общественни кхачанна лаьрхӀа дулх дӀа ца ахийта. Колхозашка боахама чурча гӀулакхашта эшачунга дӀаухийташ дола дулх кӀезигде.

Укх шера 1 квартале хьа а къоастаяь колхозашкеи совхозашкеи тар ма лу дукхагӀа, цхьабакъда республика Министрий Совето оттаяьча заданел кӀезигагӀа йоацаш, 1974 шера IV квартала заданех кхоачаш ца деш диса дакъа теркал а деш, хьакхарч аьрхӀ лахка, доахани шинараши бутӀе дига.

Искусственни осеменени еча пунктий болх тоабе, укх шера I квартал чакхъялале хиланза яргйоацача оборудованецеи инструменташцеи уж бокъонца кийчъяь яха, йоагача хӀаманца Ӏалашъе, техникий - осеменаторий квалифицированни кадрашца царна бизза кхоачам бе.

Укх шера дулха лаьрхӀа дийна долаш эзача 350 килограммал дайгагӀа доаца къона доахан, хӀаранех 100 килограмм хургйола хьакхарч, 35 килограмм хургйола жа дӀачутелга Ӏалашдергдолаш кӀирдаь доажадеши чуоттадаьи дорстаделга вӀаштӀехьдаккха.

ДӀателача продукцех хула доходаш колхозашеи совхозашеи дикка лакхъергйолаш паччахьалкхенна дӀателача шурий, дулха, фуий, тхан, цӀекий, кхыча продукце дикал лакхъе.

«Сельхозтехника» республикански районни объединенешта, юрта боахама министерствана, кхыча ведомствашта, колхозаштеи совхозаштеи тӀа а дожадеш 1975 шера 42 процентага дӀакхоачаболба шурий-товарни фермашта комплексни механизаци яра боарам, чуоттадаь доахан дорстадара — 30 процентага, хьакхарч лелаеча — 45 процентага, коа тӀара оалхазараш лелаеча — 48 процентага, баьцадаараш лелаеча — 25 процентага. Прогрессивни технологи юкъехкухьилга, къахьегам вӀаштӀехьбоаккхилгеи цунах мах телгеи Ӏалашде, хьайбай продукташ яхарга дӀабода къахьегами средстваши ерригача колхозашкеи совхозашкеи кӀезигъелга вӀаштӀехьдаккха.

Доакъарий база чӀоагӀъяраи бӀаьччача шера дикача доакъарашца хьайбаш кхоабилга Ӏалашдараи ерригача торонех пайда эца.

Ерригача шурий фермашка мошача доакъара конвейер вӀашагӀйолла. Цкъа дӀайийча дукхача шерашка тӀаювлача баьций хий дехка даьгӀенаш дӀахо шеръелгеи царех пайда ниса эцилгеи Ӏалашде. 50 эзар бежанал кӀезигагӀа доаца доахан догм дажа дигара ший ханнахьа кийчо е.

Доакъара культурай хьувкъам лакхбара данза дарг мел доацар де. Хий дехкача лаьтташка силоса лаьрхӀа хьажкӀаш кхеща вӀашагӀъяь а хӀаьта хий ца дехкача лаьтташка — гидуаргашца вӀашагӀъяь а дӀае. Доакъараш Ӏалашду техника ший хиннахьеи дикеи кийчъе, доакъараш Ӏалашдеча прогрессивни технологи юкъехкахьа, укх шера Ӏалашъю сенаж 105 эзар тоннага, баьца хьоар — 20 эзар тоннага дӀакхоачаде. Фермашка доакъараш чакхдоахеи доакъараш кийчдуи механизированни цехаш хьалъелга Ӏалашде.

Республике йолаш йолча йоккхийча торонех бахаза нахагара сов дола доахан шура, фуаш, тха яйдара мамогга дукхагӀа пайда эца.

Юрта боахама концентраци специализаци яра, хьайбаш леладу комплексаш хьалъяра, боахамий, юкъара объединенеш хьаяра КПСС обкома бюроси республика Министрий Советои баь социам кхоачашбелга Ӏалашдолда юрта боахама министерства, совхозий республикански объединене, кхыча ведомстваша, горрайисполкомаша, колхозашеи совхозашеи, юрташка гӀирсаш деча организацеша.

Юртбоахама производства дерригача доакъошка продукце дикал лакхъелгеи продукци яккхарга дӀабода мах лохбелгеи Ӏалашдеш йола керда прогрессивни технологи юкъейоалаелга Ӏалашде.

Къахьегам вӀаштӀехьбаккхарен цунах мах теларен формаши методаши тӀагӀертта эргайоахаш тоае, хьажкӀаш лелаеча звеношкеи доахан кхоабача бригадашкеи къахьегамах аккордно - премиальни мах телга юкъедоаладе, колхозхоштеи совхозий болхлоштеи моральни материальни совгӀат дергдола гӀулакхаш кийчдеи чакхдахеи.

Лаьтта леладечеи хьайбаш леладечеи болхлошта хиланза даргдоаца производственни культурно - бытовой хьалаш вӀаштӀехьдахара къаьстта уйла тӀаяхийта.

КПСС райкомаши горкомаши колхозий, совхозий юкхьанцара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я организационно-партийни массово - политически балха боарам лакхбе, юртбоахама продукташ яхараи кийчъяраи оттаяь халкъбоахама планаши тӀаийца социалистически декхараши хӀара бригадо, фермо, колхозо, совхозо кхоачашдара лелама халданза тӀахьожам лоаттабелга вӀаштӀехьдаккха, кийчъяь агротехнически мероприятеш оттаяьча ханашкеи тӀехдикеи кхоачашъярга хьежа. Планаши тӀаийца социалистически декхараши кхоачашдара итогаш районе, колхозе, совхозе бетта цкъачул кӀезигагӀа йоацаш, бригадашкеи фермашкеи — хӀара денна итогаш е.

Юрта боахама болхлошта юкъе беш бола политически организаторски болх чӀоагӀбе. Ялат, дулх, шура, кхыйола продукташ дукхагӀа яхар духьа, продукце дикал лакхъяр, продукце единица яккхарга дӀабода къахьегами ахчеи кӀезигдар духьа, пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяр духьа социалистически яхь царна юкъе шерагӀа йоаржае.

«Грозненский рабочий», «Ленинский путь», «Сердало», «Комсомольское племя» яхача газетий редакцеш, телевиденеи радиовещанеи комитет декхарийла я 1975 шера халкъбоахама планаши тӀаийца социалистически декхараши кхоачашдар духьа лелаеча яхьа лелам шерагӀа бувца, хьувкъами общественни хьайбай продуктивности, ерригача юртбоахама производства эффективность лакхъергйола резерваш хьагучаяхара колхозаштеи совхозаштеи новкъостал де.

Хьамзат ОСМИЕВ.

Ленин вай вахар да

БӀаьстено Ӏалам мо,
Цо вахар дийндаьндаь.
Сиглрча малхо мо,
Цо сердал телачдаь,
Шийла Ӏа дӀадаьнна
Йоалача бӀаьстенца,
Бийсан боад дохаь
Кхетача маьлхаца
Тарвеш вувц халкъаша
Хьамсара шоай Ленин.
Лаьттан тӀа вахар мелд
Вахаргва вай Ленин.
Даьхено шийн халкъий
Еш йолча йоакхонца,
Халкъашта юкъерча
Дег тӀарча вошалца,
Шоай кхгла даьй хила
Дунен халкъ кхетарца,
Цо, ше мо, кхеьча
Сийлахьча Партеца
Вахаш ва вай Ленин.
Сацаза детталу
Даьхен дог да Ленин.
Ленин вай вахар да.

МОСКВА. ЦӀе майда. Ленин волча.

В. Егорова сурт. ТАСС фотохроника.

КПСС ОБКОМЕ, НГӀАССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕ, ОБЛСОВПРОФЕ

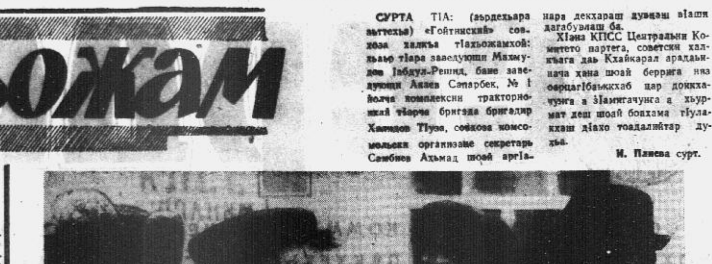
КОТБАЬННАРАШТА—ЦӀЕ БАЙРАКХ

КПСС обкома бюро, Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совет, облсовпроф хьежай 1974 шера шекара свекла дукхагӀа яккхара кийчъяри духьа республикерча районаша лелаьча социалистически яхьа итогаш. Республикански яхье котъяьннарг лаьрхӀай Шалински район (КПСС райкома секретарь А. Ч. Осмаев, райисполкома председатель Л. С. Сайдаев). Районе хӀара гектара тӀара 228 центнер шекара свекла яьккхай, декхарегӀа лаьрхӀача 80500 тонна метел еррига гулъяьр 82540 тонна я. Халкъа боахама планагӀа 71000 а декхарегӀа 78000 а тонн паччахьалкхенна дӀаяла лаьрхӀа хиннача метте дӀаеннай 81788 тонн шекара свекла.

Шалински совхоза хьожаяьй КПСС обкома, Нохч - ГӀалгӀай АССР Министрий Совета, облсовпрофа карара кара телг ЦӀе байракх.

Белгалдаьккхад шекара свекла дукхагӀа яккхарах кийчъярах Ачхой - Мартановски Назрановски районаша болх дика баь хилар.

Халкъа тӀахьожам

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) «Гойтинский» совхоза халкъа тӀахьожамхой: хьаьр тӀара заведующи Махмудов Ӏабдул-Решид, бане заведующи Акаев Сапарбек, № 1 йолча комплексни тракторно-кхай тӀарча бригада бригадир Халидов ТӀуза, совхоза комсомольски организаце секретарь Саибиев Ахьмад шоай аргӀанара декхараш дувцаш вӀаши дагабувлаш ба.

ХӀанз КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарал арадаьнача хана шоай беррига низ оарцагӀбаьккхаб цар доккхачунга а зӀамигачунга а хьурмат деш шоай боахама гӀулакхаш дӀахо тоадалийтар духьа.

И. Панева сурт.

РЕСПУБЛИКА ХАЛКЪА ТӀАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа тӀахьожама комитете дийнад республика городашкен юрташкен промышленни а культурно-бытовой а объекташ хьалъеча долча кхоачамбоацарий хьакъехьа.

Цун сметни маьхах 1574 эзар сом долча, 1969 шера денз 405,1 эзар сома маьха мара гӀишлой балхаш даьдац троллейбусни депо хьалъеча. Иштта дукха средстваш кара ца ерзаеш йисай город Грозне 1200 моттиг йола кинотеатри город Малгобеке 600 моттиг йола клуби хьалъеча а. Уж объекташ хьалъечара кхоачамбоацараш сихагӀа дӀадоахилгеи цигара болх тоабелгеи тӀадиллад цу гӀулакха бехке йолча гӀишлошъеча организацей кулгалхошта.

***

Социалистически доалахье лораяра тӀехьа лоаттабу къовсам чӀоагӀбара йола партеи правительстваи указанеш «Чеченингушвино» производственно-совхозни объединенен (начальник Хаматханов Д. М., керттера бухгалтер Каратаев Х. Ю.) цунна чуйоагӀача предприятешкеи кхоачамболаш кхоачаш ца елга белгалдаьккхад республика халкъа тӀахьожа комитето баьча соцам тӀа.

1973—1974 шерашка 86 эзар сома маьха продукци ца тоъаши лечкъораш деши 347 моттиг гучаяьккхай объединене.

1973—1974 шерашка республика следственни органаша уголовни бехктоккхаме эзаш материальни маьхал хӀамаш лочкъаярах суд яьи ва «Чеченингушвино» объединене предприятешка балха хинна 28 саг.

Паччахьалкхенна хинна зе юхаметтаоттаделга а во лел. Цхьаболча материально-бехктокхамерча нака законагӀа ца доагӀача бесса тӀера дӀадоаккх производствана хинна зе. Укх тӀеххьарча шин шерен ах шерен объединене ерригача предприятешка иштта списани яьй 94 эзар сома.

Дукха продукци ца тоъаши лечкъораш деши моттигаш нийслу Грозненски винноконьячни комбинате, Наурскии Червленски винзаводашка, «Братский», «Озерный» яхачеи Ленина цӀерагӀчеи, кхычеи винсовхозашка.

Продукци дукха ца тоъаш хилари лечкъораш дари бахьан да ха делга лерттӀа вӀаштӀехьа ца даккхар, бухгалтерски учет кегаяь лелаяр, тӀахьожама-ревизионни болх хила мабеззара ца лелабар.

«Чеченингушвино» объединене кулгалхоша гӀожа телхаю ревизе материалашка хьажара ханаш. Иштта, масала, Грозненски винноконьячни комбината финансово-боахама балха ревизе оттаяьча актага 52 ди даьлча мара хьажанзар, Червленски винзаводе — 49 ди даьлча, «Братский» винсовхозе — 92 ди даьлча, хӀаьта цу гӀулакха белгалъяь ха 15 ди мара яц.

Объединене телхаю материально-бехктокхамеча балхаш тӀа кадраш дӀа-хьа нийсъяра принципаш. Цудухьа материально-бехктокхамеча балхаш тӀеи бухгалтереи нийслу тахканза а тешам боаца а нах.

«Гребенской» винсовхозе спирти шекари долча склада заведующелла болх беш я лечкъор бахьан долаш потребкооперацера дӀаяьккха хинна Терновская.

«Озерный» винсовхозе материально-бехктокхамеча балхаш тӀа волча 14 сагах 7-не профсоюзни отпуск ца эца цхьа шу совгӀа ха я. ХӀаьта царех 2 саг профсоюзни отпусках ца вода 2 шу совгӀа ха я. Цу совхозе склада заведующелла болх беча нов. Арбиева ше отпуске водаш боккхача маьха хӀамаш дӀаелар шиӣ вoӀага.

Кхы а дукха кхоачамбоацараш да объединене. Моттигаш нийслу финансови штатни дисциплина телхаеш.

«Чеченингушвино» объединенеи цунна чуйоагӀача предприятейи халкъа тӀахьожама комитеташа, группаша, посташа кхоачам хилла тӀахьожам лоаттабац социалистически доалахье лораелга Ӏалашдара гӀулакха партеи правительстваи енна указанеш кхоачашъяра.

«Чеченингушвино» объединене кулгалхошта (ин. Д. М. Хаматхановаи Х. Ю. Каратаеваи) комитето тӀадиллад тохкам барах гучадаьха кхоачамбоацараш дӀадоахилга, материальни хӀамаш ца тоъари лечкӀораш хургдоаца гӀулакхаш чакхдоахилга.

***

Халкъа тӀахьожамхоша техка а техка гучадаьккхад цхьадолча боахамашкарча ревизионни комиссеша шоашта тӀадехка декхараш кхоачам болаш кхоачаш ца делга. Цар эсала тӀахьожам лоаттабу колхоза Устав, колхозхой юкъарча собраней соцамаш кхоачашдара, финансови штатни дисциплина телха ца яра гӀулакха.

Моттигаш нийслу комиссеша тӀагӀоллара тохкам беши ревизеш еши. Цар гучадахац паччахьалкхен производственно-финансови планаши социалистически декхараши кхоачаш ца дара бахьанаш. Цу тайпара яьча ревизеша а тохкамаша а гучадахац боахама экономика чӀоагӀъяра новкъарле ю кхоачамбоацараш. Республика дуккхача колхозаша кхоачаингъяц керттера юртбоахама продукташ яхареи уж паччахьалкхенга йохкареи планаш.

1972 шера денз боахама-финансови балха ревизи яьяц Советски района Кирова цӀерагӀча колхозе. Воча хьале да колхоза керттера дакъа — хьайбай боахам. ГӀийлеи тараза дозал лохеи долаш дулха дӀачутел доахаи. Кхы дикагӀа лелац цу района XX партсъездеи Веденски района XXII партсъездеи цӀерагӀча колхозий гӀулакхаш а.

Веденски района Ленина цӀерагӀча колхозе 1974 шера духхьал ялх бетта нормах доагӀачул 10 эзар литр дуккагӀа бензин доадир. Колхоза складашкеи фермашкеи дукха бежана цӀокаши кхаьккхийи да телха.

Юртбоахама техника лерттӀа лора ца яр бахьан долаш Сунженски района «Восход» яхача колхозе маьженаш а йоацаш латт шиъ трактор, шишаьгӀа лела шасси, «ГАЗ-93» яха автомобиль, тӀехьатосса гӀирс. Из бахьан 8347 сом зе хиннад боахама. Цу районерча «Заветы Ильича» яхача колхозо кхаь шера вӀаьттӀа кхоачашъяьяц паччахьалкхенга шура йохкара халкъабоахама план.

ДуккагӀа йола ревизионни комиссеш кӀезига нах юкъеболаш я. Царех дуккагӀбараш кхоачам боллаш дешанза, кӀоаргга болх тахка говзал йоацаш ба. Цхьайолча комиссеша пайда эцац колхозхой активах, бувзам лоаттабац профсоюзни комсомольски организацешца, халкъа тӀахьожама группашцеи посташцеи, моттигерча Советий массазарча комиссешца.

Комитето колхозий правленешкара хьадийхад ревизионни комиссей болх тоабара эша хьалаш вӀаштӀехьдоахилга.

Болх тоабергба

Бурув тохара балхий Грозненски управлене коллективо хаьал хьалха кхоачшийр лоаман породашта бурув тохара нийслагӀча пятилетка диълагӀча шера задании социалистически декхараци. Иштта, планагӀа 29400 метр тоха девача, 30600 метр бурув техар. 1973 шерашца нийсбича 3-эза чухьнахьабаьккхаб бурув тохарга дӀабода мах. Соахка кхояьй 533 эзар киловатт-сахьат электроэнерги.

Иштта толамаш даха бурудеттарий коллектива вӀаштӀехьдаьлар хьинаре къахьегарах. Къаьстта овсаре болх бир «Бурунная-1» (нач. У. З. Шидиев), № 103 йолча (нач. В. Х. Тайсаев), № 126 йолча (нач. Л. М. Джандаров), № 111 йолча (нач. А. Г. Мау) буровой бригадай коллективаша, кхычар. Цу бригадаша хаьал дикка хьалха кхоачашийр шоай производственни заданеш, кхойир паччахьалкхен средстваш, доагора-смазочни материалаш, кхыйола хӀамаш.

Цу производственни толамашца да халкъа тӀахьожамхой дакъа. Цар гӀо ду къахьегама дисциплина чӀоагӀъе, беркате болх бара эша хьалаш вӀаштӀехьдаха. Халкъа тӀахьожамхой группаша а посташа а каст-каста рейдаш ю материалаш мишта лораю, оборудованех пайда мишта эц хьожаш, пайда эланза производства резерваш гучайоахаш.

Иштта, масала, № 28 йолча буровой тӀа рейд йича халкъа тӀахьожама группо гучадаьккхар химически реагенташ во лораелга, запасни оатхалех пайда во эцилга. Уж кхоачамбоацараш дӀадахарах тоаделар буровой бригадай производственни хьокхамаш.

Управлене вӀашагӀ а елла болх беш я халкъа тӀахьожама 7 группеи 24 пости. Шоай рейдашца массаза а цар гучайоах пайда эцанза йола производства керда резерваш. ХӀара рейд яьчул тӀехьагӀа, тохкама итогий хьакъехьа халкъий тӀахьожама керттерча группа заседане е болхлой коллективашка дувр.

КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш, нийслагӀа пятилетка чакхйоалача шера тӀаийца социалистически декхараш кхоачашде дӀайолаеннай бурув тохара балхий Грозненски управлене коллектив.

М. КОДЗОЕВ,
Грозненски УБР халкъа тӀахьожама керттерча группа председатель.

Боахам тоабара йоакхо ераш

Дукха ха я Урус-Мартановски районера «Гойтинский» яха совхоз вӀашагӀъелла. Бакъда цу лоацача хана къахьегамхой низ кхаьчаб шоай боахама гӀулакхаш тоаден из рентабельни новкъа баккхен.

Боахама керттера лостам шура йоакхкилгеи баьцадаараш кхеделгеи ба. Уж доакъош леладарал совнагӀа, совхозе чӀоагӀа терко ю гурахьа дув ялат, шекара свекла, гидуаргаш, хьажкӀаш, доакъара лаьрхӀа тайп-тайпара баьцаш кхеяра, дулха дӀачудала доахани боабашкаши кхабара.

Совхоза коллективо 3,5 шера кхоачашъяьй паччахьалкхенга дулх дохкара пхе шера план, сом дӀабалара пхе шера план —диъ шера. ДӀабода мах планагӀа белгалбаьчул лохагӀа болаш ба еррига продукци дӀаеннай. Цудухьа боахама хӀара шера тӀабоагӀа цӀена пайда 20 эзарнегара 50 эзар сомага кхаччалца хул.

Иштта толамаш даха совхоза коллектива вӀаштӀехьдоал продукци дикагӀеи дуккагӀеи яккхара керда торонаш лехаш, нийсденна моллагӀа кхоачамбоацараш дӀадахара де деза гӀулакхаш сихха чакхдоакаш, юртбоахама Ӏилманна карагӀдийнна толашагӀа мел дола хӀама шоай балха юкъадоаладеш, наьха къахьегамцара бехам лакхбара боахама кулгалхоша, партийнии профсоюзнии организацеша чӀоаггӀа терко еш хиларах.

Боахама коллектива карагӀдийннача а карагӀдувлача а цу толамашта юкъе шоай кӀезига дакъа дац майра ала йиш йолаш ба совхоза халкъа тӀахьожамхой. Цар теркам ца беш, цар сийрда бӀарг ца кхоачаш боахама цхьаккха а производственни участок яц. Цар машар бац болх тесса лелаберашца, наьха хьакъ дуаш баха гӀертарашца.

— Тха боахаме болх беш я халкъа тӀахьожама 5 группеи 4 пости, — яхаш дувц «Гойтинский» совхоза халкъа тӀахьожама керттерча группа председатела Манцаев Ӏаднана. — Цариа чувоагӀа 75 саг. Халкъа тӀахьожамхоша цхьа производственни участок йитац ца тоххаш, кхоачамбоацараш гуча ца доахаш, уж дӀададахара эша гӀулакхаш белгал ца доахаш. Массанахьа бӀарг кхоачаш, хӀаманна хьурмат дара, ялати кхыйола юртбоахама культураш цӀенъяь чуийца яхара цар фийла тӀахьожам лоаттабарах вӀаштӀехьдаьннад тха нийслагӀча пятилетка диъолагӀча шера дика къамаьхала йоалаш къахьега...

Соахкара шу беркате хилар совхоза коллектива. Планал совгӀа паччахьалкхенна дӀаделар 479 тонн ялат, 22 тонн дулх, 35 тонн шура, 93 тонн гидуаргаш, 25 тонн тайп-тайпара сом. Экономисташа яхачох, боахама тӀаба беза цӀена пайда 20—25 эзар сомал кӀезигагӀа боацаш хила беза.

Совхозе дикагӀчарех лоархӀаш я коммуниста, Ленинеи Къахьегама Цӏеча Байракхеи ши орден лелаеча Халидов ТӀузас кулгалдеча комплексни тракторно-кхай тӀарча бригадера халкъа тӀахьожама пост. 14 саг ва цу посте чувоагӀаш. Царех нонагӀа бараш коммунисташи толашагӀа бола къахьегамхойи ба. Поста председатель ва вай ювцача бригада кулгалхо Халидов ТӀуза. Бригада доалахьа ши эзар гектар совгӀа лаьтта да. Цу тӀа механизатораша дӀаюв хьажкӀаш, шекара свекла, гидуаргаш, гурахьа дув ялат, доакъара баьцаш. Уж культураш дӀайийча денз гуйре тӀаялцца йолча хана кхашка хул халкъа тӀахьожамхой. Къаьстта дукха болх хул цар гурахьа дийна ялат, хьажкӀа, шекара свекла чуэцача хана.

— Соахка ялат чуэцача а кхы балхаш деча а оаха юкъеяьккхар талонни система, — дувц халкъа тӀахьожама поста председатела Халидов ТӀузас. — Из юкъейоалаяро холуш чӀоагӀйир къахьегама дисциплина. Хьувкъам чуэцача дакъа лоацача хӀара комбайнера, трактониста, шофера кхоккха талон елар оаха. Нагахь санна комбайнеро е шоферо брак йолаш болх баьлга халкъа тӀахьожамхочоа гучадаьлча цунгара цхьа талон хьайоаккхар оаха. Цхьа талон хьаяккхаро 10 процент эшадора цун алапи, шозлагӀа брак йича — 20 процент, кхозлагӀа брак йича —30 процент чусоцадора цо даьккхача алапех. Из система Ӏаьткъар малар малара тӀера баьраш а.

Геттара Ӏуйрийна дӀадолалу халкъа тӀахьожама поста председатела балха ди. Из кхоаву лаьтта оахача, ялат дӀадувча, хӀаьта ахкан замалахьа — хьувкъам чуэцача хана ди-бийса ца лоархӀаш кхашка хул из шиӣ новкъосташца цхьана.

Поста болх хьалхагӀе а оттаяьча планагӀа бу халкъа тӀахьожамхоша. Планаш оттаю кварталан бӀаьрча шеран лаьрхӀа. Цар чулоац еррига производственни участкаш.

Поста тӀахьожамхоша каст-каста рейдаш ю, вӀаштӀехьдоакх учет нийса лелаелга, бригаде къахьегама листокаш, молнеш араяхецилга, долаш дола кхоачамбоацараш сихха дӀадоахилга. Ше чакхъяьхача мероприятей хьакъехьа механизаторий совещанешка къамаьлаш ду поста членаша. Бегбоах балхах къехкараш, нийсача новкъа уж бахара хьехам лу.

Во мел дар юстара а доаккхаш, дика мел дар хьа а эцаш хила еза коммунистически хьисапе къахьега коллектив. Иштта я ала йиш йолаш я Халидов ТӀузас кулгалду бригада. Совхозе эгтара хьалхарчарца, 6—7 шу хьалха коммунистически къахьегама коллектив яха сийдола цӀи тиллар цунах. Цу езача цӀеро дӀадеххача тайпара да бригадана карагӀдуала къахьегама гӀулакхаш. Соахка бригада коллективо хӀара гектара тӀара чуийцар 279 центнер шекара свекла, планагӀа 210 центнер йолча, 13 центнер генараш, кхоачашийр ялата план а.

ХӀаьта нийслагӀа пятилетка чакхйоалача шера кхы а овсарегӀеи беркатегӀеи къахьега лаьрхӀа ба Халидов ТӀузий бригадацара нах. КПСС Центральни Комитето партегеи советски халкъагеи даьча Кхайкарала гӀулакхаца жоп дала лаьрхӀача бригада болхлоша дош деннад хӀара гектара тӀара 29 центнер гурахьа дийна ялат, 13 центнер генараш, 250 центнер шекара свекла, иштта дика хьийкъа кхыйола юртбоахама культураш чуя. Цу гӀулакха дика лард а еллай, хӀанз дӀахо кечам беш а ба бригаде. Бригада къахьегамхой а, халкъа тӀахьожамхой а оарцагӀбалар бахьан долаш вӀаштӀехьдаьннад хӀанзле а 700 тонн совгӀа органически удобренеш кхашка дӀаяхьеи дӀайоаржаеи. Из болх беча шоай дийнахьара нормаш 150—160 процент кхоачаш а еш къахьегаш ба механизатораш халкъа тӀахьожама поста член Закриев Султан, Айдамиров Жамиль, Солтаев Ваха, кхыбараш.

Халкъа тӀахьожама поста председателеи цун членийи керттерча терками да хӀанз кхашкара бӀаьстан балхаш дӀадоладара эша еррига трактораш, кхыбола гӀирс ханнахьа тоабаь баккхари дикагӀча агротехнически хана готаш араяхара кийчо яри. ХӀанзле а тоаьь яьннай ялати свеклаи дӀаюв еррига сеялкаш, 16-нех 13 трактор, макхаш, нохараш. Халкъа тӀахьожамхоша доп деннад ер бутт чакхбалалехьа кхашкарча балхашта эша еррига техника кийча хилийта.

Халкъа тӀахьожама поста членаша иштта чӀоагӀа йоакхо ю доагор зехьа ца доадара, фу Ӏалашдара, механизаторий быта хьалаш лерттӀа вӀаштӀехьдахара.

№ 1 йолча комплексни бригаде шоай столови, буфет я механизаторий, 20 сага бийса яккха моттиг Ӏалашъяьй.

Халкъа тӀахьожама поста членаша массаза а шоай терками лоаттаду къахьегача наха эша хӀамаш. Моттигаш нийслу кухне болхлой механизаторий хьашташ кхоачашде низ ца кхоачаш. Иштта гӀулакх эттача кухне болхлоша поста председателага Халидов ТӀузига дӀахойт цу хьакъехьа. Бригадир сихха оарцагӀвоал наьха хьашташ кхоачашдара.

— ХӀанз тха бригадерча агитатораша а политинформатораша а шерра болх боаржабаьб къахьегамхошта КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даь Кхайкарал дӀадовзийтар духьа, аьлар нов. Халидова, — Кхы цхьаькха хӀама а белгалдаккха ловра сона Кхайкаралца дувзаденна. КПСС ЦК-а колхозни ахархошка, совхозий болхлошка кхайк юртбоахама массе тайпара продукци йоаккхилга а из паччахьалкхенга йохкилга а алсамдаккхара, продукце дикал лакхъяра, лаьттан хӀара гектарах, хӀара тракторах, комбайнах, хӀара минеральни удобреней тоннах дикагӀа пайда эцара тӀехьа къовсам лоаттабе. Цу Кхайкаралга хьежжа план а оттаяь болх бе лерхӀаш я тха халкъа тӀахьожама пост. ХӀанз цу гӀулакха дагабувлаши дӀахо болх тоабара дола декхараш белгалдеши ба уж.

КПСС Центральни Комитето даьча Кхайкарала дикача гӀулакхашца жоп дала лаьрхӀача «Гойтинский» совхоза лаьтта леладераша доккхагӀа декхараш тӀаийцад: хӀара гектара тӀара 26 центнер ялат, 12 центнер генараш, 180 центнер сом, 240 центнер шекара свекла чуэца. Уж декхараш кхоачаши тӀеххкхоачаши дара тӀехьа лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лоацаргда Халидов ТӀузас кулгалдеча коммунистически къахьегама цӀи лелаеча № 1 йолча комплексни бригада коллективо. ХӀаьта халкъа тӀахьожама поста членаша шоай беррига низ оарцагӀбоаккхаргба наьха кулгашца кхебаь хьувкъам лорабара, массе кхоачам вӀаштӀехьбаьккха готаш дӀайолаялийтара, къахьегама дисциплина дӀахо чӀоагӀъяра, болхлой хьашташ махулла дикагӀа кхоачашдара.

Р. МАЛЬСАГОВ.

КХОМИ ХЬУРМАТИ ДАРА

«Производства резерваех пайда эцилга тоадарахи халкъа боахаме экономе режим чӀоагӀъярахи» долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмогара хьалхле а нийеш, «Малгобекнефть» НГДУ халкъа тӀахьожама группа членаша дукха болх баьб чакхдаьннача, нийслагӀча пятилетка диълагӀча шера. Партийни организаце кулгал а деш халкъа тӀахьожамхоша хьинаре къовсам лоаттабир мехкдаьттеи гази кӀезигагӀа лоадара тӀехьа, производства резерваш лехаш, кхоачамбоацараш дӀадахара эша гӀулакхаш чакхдоахаш.

Паччахьалкхен план кхоачашъяра гӀулакха НГДУ кулгалхоштеи партийни организацеи доккха новкъостал даьд халкъа тӀахьожамхоша. Хови махиллара, укх тӀеххьарча хана холуш лаьгӀденнадар хьадоаккхаш дола мехкдаьтта. Уж оарцагӀбалар бахьан долаш вӀаштӀехьдаьлар болх ца беш лаьтта 3 скважина йолаялийта. Цу скважинашкара даьккхар 170 тонн мехкдаьтта.

Халкъа тӀахьожамхоша еннача предложенеех управленера еррига подъемникаш цахаддаш дийнахьеи бийсаннеи болх беш я хӀанз. Цо торо хилийтар хӀара дийнахьа кхы а 20 тонн мехкдаьтта гулде.

Къаьстта боккха болх бу халкъа тӀахьожамхоша мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи кӀезигагӀа йоайтара тӀехьа къовсам лоаттабеш. Массаза а хул уж лаьттан тӀехьнахьарчеи лаьттан кӀаларчеи оборудоване болх мишта бу хьожаш, мехкдаьтта газови проводашта тӀахьожам лоаттабеш. Халкъа тӀахьожамхой инициативах соахка ремонт йир 5 километр дӀоахал долча промыслашкарча мехкдаьттапровода, резервуарашта, цехашкарча емкосташта, кхы дуккха балхаш а дир.

Халкъа тӀахьожамхоша хьинаре къахьегарах управлене коллектива соахка йиш хилар пхи эзар тонн герта мехкдаьтта ца доттеи кхоъ-ах миллион кловатт-сахьат электроэнерги кхоеи.

Массанахьа кхоач халкъа тӀахьожамхой сийрда бӀарг. Цар техкар транспорта болх. Баьча тохкамо гучаяьккхар ца даь балхаш дӀатӀаяздеш приписки яь моттигаш. Цу хьакъехьара материалаш халкъа тӀахьожама группа заседане йийцачул тӀехьагӀа, бехке бараща де доагӀа таӀазар дара управлене кулгалхошка дӀаелар. Управлене приказ техар цехашкарча кулгалхошта выговораш еши материально-бехктокхаме болчаргара алапех кхоалагӀа дакъа чусоцадергдолаши.

Шоай болх планагӀа бу халкъа тӀахьожамхоша. Тханцига йолаш я группа члений список хьалтеха стенд. Цу тӀа дӀаязду цар даь тохкамаш, уж дарах хинна хувцамаш. Каст-каста араха оаха халкъа тӀахьожама лаьрххӀа листокаш а. Цар тӀа бегбоах мехкдаьттеи мехкдаьтта продукташи кӀезигагӀа йойтара тӀехьарча къовсаме во дакъа лоацараш, оборудованех, машинех, материалех дас санна йоакхо ца ераш. Наьха бӀарг тӀаоттаргболча метте хьалтох халкъа тӀахьожама листокаш. Уж тайпа листокаш 20-нел дуккагӀа арахийцай оаха дӀадахача шера.

Оаха вӀаштӀехьдаьккхад беррига халкъа тӀахьожамхоша дешилга. Массе группашкеи посташкеи Ӏомаяьй «СССР халкъа тӀахьожама органех йола Положени». Парткомеи халкъа тӀахьожама городской комитетеи заседанешка каст-каста ладувгӀ группай председателашка.

Белгалбаха лов тха дикагӀа бола халкъа тӀахьожамхой. Царех ба Н. Коврижников, А. Алироев, М. Монахов, М. Чапанов, М. Козловская, кхыбараш. Уж массаза а кийча ба производства гӀулакх бахьан долаш ди-бийса ца къовсаш къахьега.

ХӀанз, нийслагӀа пятилетка чакхйоалача шера кхы а беркатегӀа болх бе лерхӀаш ба тха халкъа тӀахьожамхой. КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала гӀулакхаца жоп дала лаьрхӀача цар дош деннад производствана рационализаци яра, мехкдаьтта даккхара балхашта комплексни автоматизаци механизации яра, массе производственни участкашка лерттӀа болх байтара, оборудованех, материалех дикагӀа пайда эцара дуккагӀа тӀахьожам а лоаттабеш, мехкдаьттеи гази алсамъяккхара тӀехьа лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лаца.

С. МУТАЛИЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ халкъа тӀахьожама керттерча группа председатель.

СУРТА ТӀА: «Назрановский» совхоза моторист коммунист, халкъа тӀахьожама группа член Тохов Муса трактора двигатель тоаеш ва.

П. Кузиванова сурт.

ШОАЙ ДЕКХАР ТЕШШАМЕ КХОАЧАШДУ

«Ермоловский» яхача коа тӀара оалхазараш леладеча совхоза № 2 йолча тракторно-кхай тӀарча бригаде болх беш ва кхо новкъост. Коллективе вокхарна юкъе уж белгала ба атта боацача шоай механизаторски балха дуккагӀа терко еш, гонахьара хӀама чӀоагӀагӀа зувш хиларца.

Цу кхаь новкъостах латт бригадера халкъа тӀахьожама пост. Массадолча хӀаманна тӀахьожам лоаттабе цар бокъо яьккхай шоай новкъостел дикагӀа къахьегандаь.

Йоккха балха опыт йолаш, шиӣ гӀулакха бакъвола говзанч ва бригадерча халкъа тӀахьожама поста кулгалхо, слесарь-наладчик, коммунист Гихаев Атмаи. Дукха ха я механизаторалла цо болх бу, из ва коммунистически къахьегама ударник. Шиӣ болх цӀена, дакха гӀалат доацаш кхоачашбу Атмана. Шийца санна цӀенхаштта ва из новкъосташца а. Цо шоай балха магийтац кхоачамбоацараш. уж дӀадахара массаза а оарцагӀвоал.

Коммунистически къахьегама ударникаш ба халкъа тӀахьожама поста членаш Имаев Лаьчеи Сакаев Шираниеи. Цу шинна механизаторий къахьегам белгалбаьккхаб доккха правительственни совгӀат — Ленински юбилейни медаль — ялрца. Шоашта тӀадилла моллагӀа декхар тешшамеи дикеи кхоачашду цар.

ВӀаштӀехьбаккхарга хьежжа мара леларгбац халкъа тӀахьожама поста болх. Цу гӀулакха боккхача лоархӀаме да хьалхагӀе а оттаьча планагӀа, шера хана чухь массе а производственни участкашка тохкам белга терками а нийца оттаьча графикагӀа рейдаш еш халкъа тӀахьожама поста болх лерттӀа лелабар.

ХӀара кварталан бӀарччача шеран бе лерхӀача балха план ювцаш вӀаши дагабувл халкъа тӀахьожама поста членаш. ТӀаккха из йовзийт бригада кулгалхошта, цеховой партийни организацега. Массава а хьежа, чӀоагӀъяь ийнначул тӀехьагӀа мара оттаьча планагӀа болх бе болалуц халкъа тӀахьожамхой. Иштта беча балхах дика беркат доалилга гучадаьннад цар.

Халкъа тӀахьожама поста шиӣ керттера декхар лоархӀ бригада коллектива къахьегама овсарле мамогта лакхъелга, юртбоахама культурай хьувкъам дуккагӀа чубахьилга, механизаторий къахьегамеи производственни дисциплина чӀоагӀъелга.

Поста членаша нийса вӀаштӀехьъяьккхай хьабеча балха учет, баь болх дӀаязбеш лаьрхӀа дневник да. Халкъа тӀахьожамхоша шоаш чакхдаьхача гӀулакхех хоам бу механизаторий производственни совещанешка, цу хьакъехьа дувц къахьегама листокаш тӀа, «Молнеш» тӀа.

ДӀадаха шу долалуш денз хьинаре болх бе йолаелар халкъа тӀахьожама поста керда херж состав. Цига харжалехьа а хиннаб механизатораш А. Гихаев, Л. Имаев, Ш. Сакаев кхоачамбоацарашца машар боацаш. ХӀаьта хӀанз-м хӀетавета а иштта хила ма безий уж.

Цар практически балхацара массехк масал доаладергда вай. Бригаде болх беш ва механизатор Буркаев Салман. Къахьега гӀерташ зӀамсаг ва из, цхьабакъда балха опыт кхоачамболлаш яц цун. Цхьа цхьан дийнахьа лаьтта оахаш воаллар къона тракторист. Хетаргахьа, ца зийна а хила мегар цо из, е лоадама хӀама ца хеташ дӀаваха а хила мегар, мадарра аьлча йовкъаш юташ боаррамагӀа кӀоаргал доацаш лаьтта оахаш вар механизатор. Из зийра халкъа тӀахьожамхоша. Цига шоаш дӀаккхаьчача трактор а соцаейтз, цун балха тӀа дола кхоачамбоацараш дӀадийцар цар зӀамсагага. Вож веха хьайзар. ТӀа а ца чувхаш, саббарагӀа, хьехар деча хьисапе къамаьл дир цар къонача механизаторца. Халкъа тӀахьожамхоша зӀамсаг дӀаккхетавир, моллагӀча трактористо даь гӀалат из еррига коллектива юкъара лоархӀилга. Салмана дӀанийцар шийна даь хьехар. Цу хана денз гӀалат ца воалаш къахьегаш хьа а воагӀа из. ХӀаьта йовкъаш йиса лаьтта юха аьхар цо. Иштта хила а мадоагӀий из. ГӀалат даьр а хье ва из нийсде дезар а хье ва.

Кхы цхьаькха масал. Соахка май бетта юкъе дар из. ХьажкӀаш дӀае ха хьатӀакхоачаш латтар. Лаьтта тоадеш тӀеххьара культиваци еш латтар. Кхыдарца цхьана шоай трактораш кхашка араяьхар механизатораша Вегиев Ӏумараси Соганов Ӏаддании. Шоай аргӀанара рейд е арабаьлар халкъа тӀахьожамхой а. Тохкам бечар зийра цу шин механизаторий тракторашта тӀехьайийзача культиваторий церган аьрхӀа хилар. Халкъа тӀахьожамхоша соцабир цар болх. ДӀахайтар техника бокъонца тсаяь баьлча мара кхай тӀа арабовла цар йиш йоацилга. Цу хьакъехьа хоам бир отделене агрономага Н. Д. Кузнецовга. Цу хана денз уж тайпа моттигаш нийсъенцаяц бригаде.

№ 2 йолча тракторно-кхай тӀарча бригада болх дика лелаш хилар дуккагӀча даькъе халкъа тӀахьожама поста членех тийша да. Бетта шозза рейд ю цар. Цу юкъе ягӀац ялат дӀадувш, из чуэцаш балхаш сихденнача хана ю рейдаш. Тохкам бе белгалъяьча производственни участкера викал юкъе а волаш чакхйоаккх хӀара рейд. Цу гӀулакхо лакхду халкъа тӀахьожамхой сий, дикагӀа вӀаштӀехьдоал тохкам бе.

Каст-каста нийслу долаш дола кхоачамбоацараш сихха дӀадахара гӀулакха халкъа тӀахьожамхоша бригада кулгалхошта новкъостал деш йола моттигаш. Соахка гурахьа, масала, ялата лаьрхӀа хьажкӀаш чуэца механизатораш дӀаболабеннача хьалхарча деношка, бригаде ера хийра борташ дола лафеташ тӀехьайийза трактораш. Цу тайпарча лафеташца хьаккухьаш хилча дукха хьажкӀаш йовргйолаш яр. Уж кхоачамбоацараш сихха дӀадахара халкъа тӀахьожамхой чӀоаггӀа оарцагӀбалар бахьан долаш шоллагӀча дийнахьа Ӏуррехье а хьаккхаьчар лафетий борташ хийра долчара дӀакъовлара эша материалаш. Цу гӀулакхо торо хилийтар хьажкӀий ялат кӀезигагӀа доаде.

НийслагӀча пятилетка тӀехьхьарча шера кхы а дикагӀа болх бе лерхӀ халкъа тӀахьожамхоша. ХӀанз кхашкара бӀаьстан балхаш дӀадоладара эша техника тоаеча, лаьтташ хьаьндеча тӀахьожам лоаттабу цар. Беррига шоай болх оттаяьча планагӀа бу № 2 йолча тракторно-кхай тӀарча халкъа тӀахьожама поста членаша.

В. КАРПОВ,
халкъа тӀахьожама Грозненски районни комитета штате воаца инспектор.

Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу дизарга

КОТАЛОН ДЕННА ХЕТАЯЬ...

Дезача цӀейга санна кийчъяь я Грозне № 15 йолча юккъерча школа актови зал. Шоайцига боагӀа беза хьаьший тӀаэца кийчбеннабар школа комсомольцаш, пионераш. Уж бар Сийлахь-боккхача Даьхен тӀема ветеранаш.

Коридора чу эттача пионерий сийлен хаво тӀа а эцаш зале хьачубаьлар хӀанз запасе вола подполковник тӀем тӀа танкови батальона командир хинна Шмелев Василий Иванович, связист а медсестра а хинна, хӀанз Грозненски мехкдаьтта институте английски мотт хьехаш йола Капустина Евгения Ивановна, запасе вола майор Страчило Петр Федорович, кхыбараш — ткъаьх гаргга саг.

Царех дукхагӀбараш 227-ча ЦӀеча Байракха Темрюкски мастрелкови дивизе хиннаб. МагӀалбикера йоласина Праге кхаччалца тӀом беш чакхъяьннай из дивизи. Цунна юкъе хинна дукхагӀбола нах вай республикера баха ба. Цу дивизе а йолаш, тӀем тӀа хинна я цу школа директор Бикетова Надежда Николаевна а.

Цу дивизе бӀухоша тӀом баьб МагӀалбике, Эльхотове, Краснодарски крае, Крым, Тамань, Керчь, Феодосия, къаьстта Темрюк моастагӀчох мукъайоаккхача. Цига еннай цунна Темрюкски яха цӀи а.

Пионераша, хьаьшашка моаршал а хаьтта, тӀема ханара илли даьккхар. ТӀаккха тӀем тӀа байнараш дагабеха йист ца хулаш цхьа минут яьккхар цар сийна гулбеннараша...

Дивизе связист хиннача Стребловский Дмитрий Иосифовича дешархошта дувц шоай дивизе Сапун-Горэ, Судак, Балаклава яхача моттигашка фашисташта духьал баьча турпалча тӀемах, нацистий къизалах.

— Грушенка яхача юрта тхо кхаьчача, улицашка а коашка а цхьаккха саг бӀаргаводнзар тхона, — аьлар цо. ТӀаккха со а са новкъостий а цхьан цӀагӀа дӀачудаьлча, уйзара сурт дар тхона бӀаргадайнар, цӀен юкъе йийна уллар къона кхалсаги кӀаьнки, хӀаьта ага чу уллар наьх тӀа гебагӀа а багӀаш бер. Иштта из къона дезал санна, къиза боабаьбар цу юртара нах фашисташа шоаш цигара лелхабеча хана. Юрта гуш саг вацар. Адамий сибатера оакхарий дар вай мохк дӀалаца, вай нахах даьш бе дагахьа тӀаьхка хинна гитлеровцаш. Бакъда, чакхдаланзар цар лийрхӀар — меттахьа етташ лелхабир уж вай бӀухоша. Советски Эскаро мукъадаьхар цар Ӏазап тӀеоттадаь хинна Европа халкъаш. Шоай са ца кходеш майра летар моастагӀчох советски патриоташ, хӀаьта тыле мел хинначар — маӀача наха а кхалнаха а дийнахь-бус къахьегар вай эскар дуачунца, дувхачунца, герзаца, тӀем тӀа эшача кхычунца Ӏалашдара.

Дукха цӀий Ӏодахийтар вай мохк моастагӀчох лорабеш. Советски наха шоай Даьхе са санна дукха езаш хиларах котдаьлар вай цу тӀем тӀа, бераш. Цар тӀом бар вай таханара ираз бахьан, шуга, вай советски берашка ер санна сийрда, йӀайха, хоза йолча школашка дешийтар духьа. Царна санна вай Даьхе дукхаезаш шо хилар, оаш дика дешар, вай замая хила ма довгӀера нах хургдолаш шо хьалкхер лов тхона.

Вайна, советски наха, тӀом безац, вайна машар беза, вай машара тӀехьа да.

Цул къамаьл чакхдаьлча пионераша «Массаза а хьежалба малх» яха илли даьккхар.

Цул тӀехьагӀа къамаьл дир медицински служба подполковник хиннача Ковнецкий Григорий Рафаиловича. Шоай дивизи Крыме тӀом беш йолаш чуӀеш хинна лаьттан кӀалхара катакомбаш тӀайола альбом делар цо дешархошта школа «ТӀема сийлен музее» дилла.

ДӀаьхха къамаьл а даь, тӀема ветерана Бикетова Надежда Николаевнас цу музейна делар цу тӀем тӀа майра латаш байнача шийй новкъостий комсомолкай Бабай Нинай, Тищенко Раяй, Бущик Галяй сурташ, Коллеева Галяй комсомольски билета копи, кхыдараш.

Шоаш баьча тӀемах лаьца дешархошта дийцар Строчило Александра Андреевнас, Цыганков Иван Петровича, кхычар.

Сийлахь-боккхача Даьхен тӀем тӀа советски халкъо Котало яьккха 30 шу дизара накъайодаш школа коллективо а дешархоша а деча гӀулакхех цаӀ дар цу дийнахьа бераш тӀема ветеранашца вӀашагӀкхеташ даьр. Иштта дола вӀашагӀкхетараш кхы а хургдолаш да цу школе.

Ю. ЮСУПОВ.

МЕХКДАЬТТАХОЙ ДЕКХАРАШ

Массехк да хьалха «Сунжанефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча цехе (ЦКРС) 1974 шера коллективаш договор кхоачашдаран 1975 шера социалистически декхараш тӀаэцаран хетаяь профсоюзни собрани хилар.

Гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир цеха начальника коммуниста Войтов Анатолий Ивановича.

ЦКРС коллективо толамца кхоачашъяьй ийслагӀча пятилетка дийлагӀча, къоастамбеча шера план 107,1 процент. ПланагӀа 28 скважина ремонт е езаш хиннача 30 скважина ремонт яьй.

Ремонт яьча скважинашкара шу чакхдалалехьа 80 эзар тонн мехкдаьтта даьккхар, цул совгӀа скважинашта кислотни обработка ярах 4 эзар тонн мехкдаьтта а даьккхар.

ДӀадахача шера 11 бетта ремонт яра балхашка дӀабода мах лохбарах 48 эзар сом рузкъа кходаьд. Бригадаша балха ханах пайда эцара хьокхамаш во деце а, коллектива бехкагӀа доацаш дукха балха ха зехьа йов: дӀадахача шера «Грознефть» тампонажни контора цементировочни агрегаташ яхкийтарга хьежаш 681 сахьат балха ха йоайир ремонтникаша, 394 сахьат доадир «Грознефть» транспортни контора лоабата маркхал хьакхахьа эша автобешкаш гояр бахьан долаш.

«Сунжанефть» НГДУ ЦКРС коллективо лаьрхӀад 1975 шера «Горскнефть» НГДУ скважинашта капитальни ремонт еча коллективаца яхье яла.

Цехе къахьегаш коммунистически къахьегама 34 ударник ва. Укх шера на сийлен цӀи ерригача цеха лургйолаш къовсам лоаттабе беза цеха берригача болхлоша.

Дика болх барга хьежжа дика салоӀ болхлоша: дӀадахача шера 12 саг хиннав санаторешка салоӀаш.

ДӀадахача шера август бетта денз тоаяьй алапи телара система а — капитальни ремонт еча болхлошта баьча балхага хьежжа (сдельни тарифагӀа) тел алапи.

ДӀадахача шера цеха ерригача бригадашта юкъе шерра яьржа лийлар социалистически яхь. Пхе бригадана юкъе эггара доккхагӀа толамаш даьхар коммуниста мастер Кадзаев Ибрагим Арсентьевича кулгалдеча бригадо. ПланагӀа шера 5 скважиней, социалистически декхарех 6 скважиней ремонт яь эксплуатаце дӀаяла езача 9 скважина ремонт йир цу бригадо, хӀаьта 11 бетта 19000 сом совгӀа рузкъа а кходир.

Социалистически декхарех 13 рационализаторски предложени кийчъе езача шера 9 эзар сом пайда луш йола 16 рационализаторски предложени кийчйир.

Цеха коллективо тӀаийцар 1975 шера дола социалистически декхараш. ДӀахо а къахьегама овсарле лакхъе, кӀоаргача мехкдаьтта скважинашта ремонт ярга дӀабода мах кӀезигбе, шера план ханал хьалха, 1975 шера 25 декабре кхоачашъе, планал совгӀа ремонт яь эксплуатаце 1 скважина дӀаяла, ийслагӀа пятилетка мехкдаьттахочун Ди тӀакхоачаш, 1 сентябре кхоачашъе лаьрхӀад цар.

В. ВОЛОДИН.

Дикала Знак енной

«Красный молот» завода коллективо чӀогӀа теркобе ю арахеца продукци дикагӀа хилийтара. Предприяте дуккхача изделеша, мехкдаьтта, газа, химе промышленноста болхлошта юкъе дикал яьккхай.

Доазол дехьарча ткъаьннел совгӀача мехка дӀаухийт завода продукци.

ТӀехьарча хана дикагӀйолча изделешта Пачхаьалкхен дикала Знак ялийтара шерра яхь яьржай предприяте. Цу даькъе хьалхара толам а баьккхаб: заводо арахецача шин тайпарча продукцена дикала Знак еннай—2 АУ—700 яхача арматуран, 15 ГР яхача насосан.

Скважинашта лаьрхӀа йола 2 АУ—700 яха арматура шерра лелаю мехкдаьтта доаккхача промышленносте.

ТӀоаш хиначизаца лелхийтача, капитальни ремонт еча, цемента балхаш деча, кхыдола балхаш деча хана скважина насосни агрегаташца вӀашагӀхотташ лелаю из арматура. Цу арматура йоккха белха давлени — 700 атмосфер хул, цилиндрически пробкаш йоаккхача кранашца Ӏалашъяь а я.

Шин технико-экономически хьокхамашка диллача 2 АУ—700 арматура Даьхен а дунен а промышленноста арахецача дикагӀча образецашта нийсса я. Балха тӀа дика, тешаме из хиларах лаьца дола дукха каьхаташ да заводе кхаьхийта.

Мехкдаьттахоша чӀогӀа дика я аьнна тӀаийца я 15 ГР яха поршневой насос. Из насос скважинашта капитальни ремонт еча скважинаш юлаш йола раствораш хьачуозара лелаеш я. Дика технически хьокхамаш да цу изделе: пайда боала из — 230 говра низ, давлени—400 атмосфер, секунда 16 метр хий хьатӀеоз.

Насоса лоархӀаме белгало я из яйга хилар — 3660 килограмм мара яц шкиваца цхьа.

Капитальни ремонт еча лелаеча кхыча насосашка хьежача 15 ГР насос маьха дарегӀа а я.

Цу изделей дикал белгалйоаккхаш эггара лакхагӀа йола оценка ялийтара дукха къахьийгар инженерно-технически персонало а, болхлоша а.

Завода а Сийлахь-боккхача Даьхен тӀема а ветерана Н. Ф. Чернова кулгалдеча фонтании арматура цеха хӀара болхло, хӀара специалист арахеца арматура балха тӀа кхы а дикагӀа, кхы а тешамегӀа хилийтара керда тоонаш лехаш ва. Укхаза болх беш ба шоай гӀулакха боккха говзанчаш бола шоай тамагӀаца болх беш бола слесараш-сборщикаш Н. М. Шейкин, Е. П. Васильев, иштта кхыбараш а. Боккхача теркамца хьож уж гулъеча хӀара деталага, арахеца продукци тӀехдика хулийтилга Ӏалашду.

Пачхаьалкхен дикала Знак енна изделеш арахецаш дакъа лоац механически цеха станочникаша, сборочни цеха слесараша-сборщикаша. Къаьстта лакхача говзалца белгалъяьннай укхаза К. И. Ткаченкос кулгалдеш йола слесарий-сборщикий бригада, слесараш-сборщикаш Л. И. Аванесов, Е. П. Петров, иштта кхыбараш а.

Продукцена пачхаьалкхен дикала Знак яларо дӀахо кхы а дикагӀа, тешамегӀа, дукхагӀа продукци арахеца декхарийла ю «Красный молот» завода коллектив. Из дика кхета а деш заводо арахецача кхыча продукцена а дикала Знак елийтара къовсам лоаттабе дага ба красномолотовцаш. ХӀара болхлочо шийй балхах бола бехктокхам лакхбара дукха къахьег заводе. ТӀехь-тӀехьа дукхагӀа хул шоай тамагӀа дола болхлой. ХӀанз шийй тамагӀаца болх беш 120 саг ва заводе.

К. СОКОЛОВ.

ДИНАЧА НАХАХ

ЛАЬТТАНЦАРА ЧАМ

Дагадацар Бахьаудина шийй вахар лаьттанца дувзаденна хургда аьнна. Вайх моллагӀчо санна цо а уйлаш йора деша, студент хила. Цхьабакъда, кхело шийй никъ хьийхар. ЭӀамигача сага кхетам ца хилар дацар из, е шийй уйла кхоачашъе цун низ ца кхачар а дацар, тӀом дӀабаьннача халача шерашка дезал тӀабисар цунна. Цу хана Бахьаудин прицепщикал хиннача бригаде болх беш бар хӀаьтта салтий шинелаш Ӏо а тайса ценал долла къонахий. Царгара хьаӀомайир цо къахьегама дисциплина, царгара Ӏомавелар тӀадилла гӀулакх тешаме кхоачащде.

Дика хьехархо уллув хилча аттта да моллагӀа гӀулакх карадерзаде.

Доккха гӀулакх дир кхувш воагӀача кӀаьнка ахархочун оамалаш дӀаӀомаеш цу хана бригадир хиннача Коломиеца. Цо сомабаьккхар къонача механизатора лаьттанцара безам.

ЦӀаккха дицлац Бахьаудина бригадира шийга даь къамаьл. Цхьаккха бахьан доацаш бригадера дӀаваха лаьрхӀар Бахьаудина. Корта ӀочубахийтIа латтача эӀамсага бӀарахьежар бригадера новкъостий. Хала дар царна дукха везавеннача цунцара къастар.

Юххера йист хилар Коломиец:

— Фу де лаьрхӀад Ӏа, аттта вахар лаха безам ба хьа? — дега новкъа долаш аьлар цо. ТӀаккха Ӏо а вийрза коана йизза лаьтта хьал а ийна тӀатехар. — Хьажал са ма доахий укхо, дийна ма дий ер. Ер дита мича гӀоргва хьо...

ЦӀаккха дицлургдоацаш кер чу дессар Бахьаудина уж дешаш. Цу хана денз шийй балхацара уйла хийцар цо, бригада коллектив йоацаш ше воахалургвоацилга кхетадир.

Боккха кхаъ хилар цунна совхоза кулгалхоша тракториста лла деша хьожавича. ГӀад миштта гӀоргвацар, йоах Бахьадина, чу хана са ханарбарех хӀаравар вар штурвалага сатувсаш. Ахархочун професси шийна Ӏомаяь, ялат кхедара къайленаш йовзийта хьехархо а новкъост а дуккхазза дагавох Бахьаудина.

Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза кхашка болх бе воагӀаш механизатора йоккха опыт йолаш вар Кодзоев Бахьаудин. Цхьабакъда, хьалхарча шера цхьайола халонаш нийсъелар балха тӀа. Цо хьалха болх баь Казахстана шаьрача аренашкара дараш санна дацар укхазара кхаш: довкъаш, аьлеш долаш дар. Цхьабакъда, хӀаман дика зембоаккхаш вола Бахьаудин сиха дӀаӀемар. Дукха ха ялалехьа цӀи хезар цун, из эггара бехктокхамегӀа дола балхаш де хьожве баьлар совхоза кулгалхой.

Цхьан собране механизировании звенона кулгалдар тӀадиллар тешам беннача механизатора.

Звеньевойя Кодзоев Бахьаудина цӀи йоаккх районе, республике. Из вувцар радио чу гӀолла, цун портреташ гу районни, республикански газеташ тӀа. Ца хьоахавеш вита йиш яцар 1964 шера районе эггара дукхагӀа хьажкӀа яьккха звеньевой — хӀара гектара тӀара 64 центнер! Цу шера республике звеньевойшта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг елар цунна.

Ахархочун къахьегам чоалханен бехктокхамен ба. Дош дац, аьнна хетар а лоархӀаме хул. Дерригга теркалде деза. Агротехнически цхьа мероприяти а тайп-тайпара кхоачашъе йиш я, тӀаккха хьувкъам а бебе хул. Из дика кхетаду звеньевойс а цун новкъоста Хучиев Исраила а.

Пятилетка къоастамбеча шера халача Ӏалама хьалашка звенос лелаяьча 150 гектарах хӀаране тӀара 55 центнер йоаккхаш ерригга 8250 центнер фуалъяьха хьажкӀаш чуера. Цул совгӀа хьажкӀай центнер яккхарга дӀадахар лийрхӀачул дуккха а кӀезигагӀа хилар.

Дуккхача шерашка из цхьа культура кхееш ше зийнар, ше духтӀаваьннар камаьрша дӀадовзийт Бахьаудина.

Фуд цун звенос керттера лоархӀар?

Звено членаша шоай балха юкъекхувл дикагӀйола агротехнически мероприятеш, ялат кхедеча дикагӀбарий опытах пайда эц.

ХьажкӀий 3—4 лорд хьахиннача хана макха боаккх. Цу хана лаьттан тӀехен тӀа лоацабенна тӀоа бохабу, хӀаьта йӀендий оасар дӀа а доаккх.

ДӀадахача шера шийй кхашка хьожаш оасар кӀезига хилар зийра Бахьаудина. Цудухьа макха баккхари культиваци яри цхьана кхоачашде лаьрхӀар цо.

ЛерттӀа ялат цӀадер из кхедара керттера гӀулакх да. Цудухьа дӀадувш дола фу дерригга хьатӀадаргдолаш хилийта хьож из. Боккха теркам тӀабохийт дикача агротехнически хана фу лаьттах доллара, кӀоаргал лерттӀа хилийтара. Лаьттанца тӀоадал сов йолча хана фу 3—4 сантиметр тӀехингагӀа дӀадув. Иштта дӀайийна хьажкӀаш сиха хьатӀайоал.

Шийй балхах дукха дувцара тӀера вац Бахьаудин. Цхьабакъда, звено членаш, лаьтта хьоадича ше маварра хьагучавоал. Боккхача безамца дувц цо лаьтах, шийй новкъостех, цуица цхьана шийй гӀулакхех дувцилга дага а доацаш.

ХӀара дийнахьа кердадар лохаш, къахьегача коммуниста дукха сийлен грамоташ, медалаш, «Знак Почета» яха орден еннай.

С. ДЖАМБУЛАТОВ.

СУРТА ТӀА: «40 лет Октября» яхача совхоза хьалха латта звеньевой Кодзоев Бахьаудин.

Т. АРЧАКОВА сурт.

Кердача толамашка

Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лоацаш дикача хьокхамашца чакхдаьккхар ийслагӀча пятилетка дӀадаха дийлагӀа, къоастамбу шу Урус-Мартановски района «Горец» совхоза къахьегамхоша.

Иштта, хӀара гектара тӀара юкъера лаьрхӀача 32,4 центнер чу а дена, халкъбоахама планагӀа 2640 тонн дохка дезаш хиннача 2660 тонн ялат декхар пачхаьалкхенга, хӀаьта шура 1439 тонн, план 1420 тонн йолаш.

Даьчох, баьккхача толамах кхоачамбаь Ӏе дага бац совхоза къахьегамхой.

1975 шера планови заданеш кхоачашн тӀехкхоачашн яр духьа шерра социалистически яхь йоаржаяра тӀахьехаш КПСС ЦК партега, советски халкъага даь Кхайкарал дег тӀара къоабал а деш, цунна жоп луш укх шера керда социалистически декхараш тӀаийцад совхоза коллективо.

Шоай тоонаш лаьрхӀа а лаьрхӀа ийслагӀча пятилетка укх тӀехьарча шера хӀара гектара тӀара 24 центнер гурахьа дийна ялат, 30 центнер фуалъяьха хьажкӀаш чу а ийца, план 6680 тонн йолча 6828 тонн ялат чуда декхар тӀаийцад.

Боккха теркам тӀабохийт совхозе юртбоахама продукци яккхарга дӀадодар лохдара. Цунна тешал ду гӀулакхаша. Иштта, цхьа центнер ялат, шекара свекла, шура, дулх даккхара планагӀа дӀабахийта лаьрхӀа мах ши процент лохбе социалистически декхар тӀаийцад. Машино-тракторни парка къахьегама овсарле 5 процент айе лерхӀ.

Денна дош кхоачашдара юртбоахама культурай хьувкъам алсамбаккхара севообороташ юкъейоалае, кхашкара дерригга балхаш агротехнически дикагӀйолча ханашка чакхдаха, органически, минеральни удобренех бизза пайда эца лерхӀ. ТӀаийца декхар кхоачашдара хӀанззе дика лард еллай. Гурахьа дӀайийна ерригга культураш дикагӀйолча агротехнически хана, дӀадув фу цхьоалагӀчен шоллагӀчен класса кондицех долаш дӀайийра. Фуца цхьана минеральни удобрени тессар.

ЙоагӀа йоакхо йир бӀаьсти ю культураш дӀае кийчо яра а. ПланагӀа эзба аха дезаш хинна дерригга лаьтта аьха даьккхар. ХӀанз органически удобрени юллаш ба кхашка. Из хӀанзле планал дуккха совгӀа дӀайинхьай кхашка.

Боккха теркам тӀабахийтаб совхозе кхаш, хьайбаш леладерий балха говзал лакхъяра а. ХӀанз совхозе болх беш я агрономически, механизаторий, зооветеринарни курсаш. Цига дешаш ба мугӀарерча болхлоел совгӀа звеньевойш, бригадираш, хьайбаш леладеча фермай заведующеш, кхыбараш.

ТӀатеӀӀа балхаш деш да хӀанз мехмастерскешка а. Юртбоахама техника тоаяра график дикка тӀехкхоачашъеш болх бу мехмастерске коллективо. Ерригга юрта боахама техника 23 февраль тӀакхоачаш тоаяь яккха дош деннад.

«ИйслагӀча пятилетка тӀехьарча шера — хьинаре къахьегам»— цу девизах къахьегаш я хӀанз совхоза коллектив.

В. МАТИЕВ.

ДОЯРКАЙ ТОЛАМ

Дикен барт болаш къахьийгар дӀадахача шера Малгобекски района, «Кавказ» колхоза шоллагӀча ферма хьайбаш леладераша. Ткъестнех барайтта дояркас толамца кхоачашдир шоаш тӀаийца хинна социалистически декхараш.

Ферме гӀолла планагӀа 2150 килограмм шура яккха езаш яр хӀара кхоабача Ӏаттагара. Хьинаре къахьийгача хьайбаш леладераша хӀара кхоабача Ӏаттагара 2522 килограмм шура яьккхар.

Дояркашта юкъе яьржа хиннача яхье хьалхара моттиг Жирютина Аннас яьккхар. Атта йоаккхаяланзар цунга из котало. Ноябрь бетта мара карагӀдаланзар цунна яхье шоллагӀа моттиг яьккхача Битербаева Анисатал хьалхаяла, Аннас — 2900 килограмм совгӀа, Анисатас — 2880 килограмм шура яьккхар. Царел дукха тӀехьайнсанзар яхье кхоалагӀа моттиг яьккха Шавхалова Сацу. Планал совгӀа 606 килограмм шура яьккхар цо хӀара кхоабача Ӏаттагара.

Шоай новкъостел тӀехьа ца биса гӀерташ барт, цхьоагӀо йолаш, эшача шоайла новкъостал деш къахьийгар кхыча доярказа а. Дика кхоачашдора шоай декхараш бежа Ӏуша, кхыча болхлоша. Хьийга къа зехьа довзар. ПланагӀа 5890 центнер яккха езаш хиннача 7112 центнер шура яьккхар ферма коллективо. ПланагӀа хила езачул дукха хьаьнегӀа яр шура.

Къахьегама овсарле кхы лохца еш къахьег ферма хьайбаш леладераша кердача шера укх хьалхарча бетта а. ПланагӀа яккха езачул совгӀа я хӀанз ферме йоаккха шура.

КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп луш керда социалистически декхараш тӀаийцад «Кавказ» колхоза шоллагӀча фермай хьайбаш леладераша. Пачхаьалкхенга шура йоккхара ийслагӀча пятилетка укх тӀехьарча шерара план 7 ноябрь тӀакхоачаш кхоачашъе лаьрхӀад цар.

М. ДАСКИЕВ.

Оаха яздаьчун лерагӀа

1974 шера 10 декабре арадаьннача «Сердало» газето кепатехаяр «Ханнахьа хьакхахьац почта» яхача Экажкъонгий-Юртарча кхаь саго кулг яздаьча письмона. Цу тӀа цар дувцар почтальон ца хилар бахьан долаш кхаь бетта ханнахьа почта хьа ца яхьаш бут юрта баха нах, яхаш.

Цу хьакъехьа укх деношка редакцега жоп дайтад КПСС Назрановски райкома секретара Н. Баранова. Цу тӀа йоах: «Районе бахача наха почтен кепайоазувн хьакхухьача дола кхоачамбоацараш дӀадахара дош шийй заседане дийцад парте райкома пропагандай агитацен отдело. Цига районни бувзама узлан Экажкъонгий-Юртарча бувзама отделеной кулгалхой отчетага ладийгӀар, уж декхарийла бир бахача нахага ханнахьа корреспонденци дӀакхачийтара ле доагӀар де. Цу заседане иштта вийхавар «Экажевский» совхоза директори Экажкъонгий-Юрта Совета председатели.

Цул тӀехьагӀа уж кхоачамбоацараш дийцар районни бувзама узла производственни совещане, парте райкомо уж кхоачамбоацараш дӀадахара хьадда мероприятеш оттаяьй».

* * *

1974 шера 17 декабре арадаьннача «Сердало» газета тӀа кепатехаяр «Из хӀаране гӀулакх да» яха статья. Цу тӀа дувцар Назрановски района цхьайолча юрта Советаша дына культех дола законодательство дерттӀа кхоачаш ца дарах. Цу тайпара ледарло еш я Пхьилекъонгий, Яндаререча, Барсукински Гамурзиевски юрта Советаш.

Цох лаьца тхога жоп дайтад КПСС Назрановски райкома секретара Н. Баранова. Цо язду: «Дына культех дола советски законодательство телхадарах дола дош райисполкома координационни Советe дийцад. Из болх товбар духьа лакхе белгалъяьча юрта Советашка комиссеш эргаяьхай, цар балха керда планаш оттаяьй. Шоай балха цӀенхаштта кхоачамбоацараш хилийтар бахьан долаш Пхьилекъонгий-Юртарча Совета председатель нов. Р. М. Добриев балхара мукъавалийтав, цун когаметта кхыкхе саг вахийтав.

Цул совгӀа парте Назрановски райкома Ӏилман-атеистически балха кулгаллара йолча Совета заседане дийцад из дош. Цига хьадда мероприятеш белгалъяьй районе беш бола атеистически болх тоабара.

ШОАЙ ТВОРЧЕСКИ ПЛАНАШ КХОАЧАШЪЕШ

ДӀадаха шу доалалуча хана «Сунжанефть» НГДУ Ӏилман-технически общества дикагӀйолча 40 болхлочо шоай творчески планаш кийчйир. Уж толамца кхоачашъяра хьинар кхо ца деш къахьийгар цар. ХӀаьта шоаш кийчъяь мел хинна планаш цар кхоачашъярах пачхаьалкхенна 52300 сом пайда баьб.

Масала инженерно - технически болхлочо Б. Ф. Власова шийй творчески план кхоачашъярах шера баь пайда 6394 сом хилар. Цу даькъе Ӏилман ларда тӀа къахьегам вӀаштӀехьабаккхара йола цхьа мероприяти чакхъяьккхарах хинна пайда 2994 сом да, хӀаьта рационализаторски предложенеш производствана юкъейоалаярах баь пайда 3400 сом да. Цул совгӀа технически темаех йола лекцеш а йийшар Б. Ф. Власова РИТС-2 болхлошта.

Шийй творчески план мехкдаьтта кийч а деш дӀакхухьийтача участка мастера М. Поленникова толамца кхоачашъярах кходир 1115 сом, цу участка механика М. Ф. Малышка— 1103 сом, центральни инженерно - технологически служба начальника В. Г. Кузьминас — 5403 сом.

В. МАЛЬЦЕВСКИЙ.

Халкъа боахама дерригача доакъошка шерра пайда эц электронно - вычислительни машинех. Ӏилман - технически прогрессе доккха дакъа лоац Ленински Пачхаьалкхени премей лауреата, Социалистически Къахьегама Турпала академика В. М. Глушкова кулгалдеча УССР кибернетика Институто. Коллектива творчески болх дӀахо теоретически проблемаш кийчъяра, керда кибернетически средствашца экономика тайп - тайпарча довкъошка лоархӀаме йола математически моделаш хьоера дӀаберзабаь ба.

СУРТА ТӀА: института вычислительни центре.

Ю. МОСЕНЖНИКА сурт.
ТАСС фотохроника.

Социализма мехкашка

«КАБЕЛЬ-ВЕРКА» МАРКА

Советски Союзе, Болгаре Венгре, Чехословаке, Франце, Швеце — 40 совгӀча мехка продукци кхухьийт «Кабельверк Обершпрее», ГДР ерригга кабельни предприятеш чулоацаш йолча цу комбинато хьаду силовой, соединительни, высококачественни кабелий дукха тайпаш, электромашиностроительни электронни промышленноста лаьрхӀа проводаш, тайп-тайпара кабельни арматура. ГДР-е хьаьча кабелашта гӀолла дӀаеш, белгала аьлча, «Интервидене» телеграммаш. Продукце керда тайпаш кийчдечеи арахецачеи «Кабельверк Обершпрее» айхха цхьаина гӀулакхаш а леладу, кооперировани а ю ше санна йолча СССР предприятешца.

(АПН).

БОЛГАРСКИ ХИМИ-75

Сихача темпаегӀа дегӀаух Болгаре химически промышленность. 1975 шера наьха санна дукхагӀа арахеца лаьрхӀад органически йоаца продукташ, белгала аьлча кальцинировании сода — 55, серни кислота — 53 процент. Бахача наьха хӀара сага сих лоархӀаш уж хьаярга диллача дунен тӀа эггара хьалхарчарех цхьа моттиг дӀалоацаргья Болгаре. 83 процент дукхагӀа хьадергда искусственни хьоасий. Юрта боахама хьинаре новкъостал дергда химически промышленносто. Азотни удобренеш 15,8, фосфорни —72 процент дукхагӀа хьаергья. Керда мощносташ болх бе йолаялийтачул тӀехьагӀа Девненски лохаленерча комбинате хьае йолаергья чоалхане удобренеш а.

Массеха химически предприяте реконструкции модернизаци е йолаяьй.

(«София-пресс» —АПН).

«КОЛОМНАЛ» СИХАГӀА...

Ростокски «Нептун верфа» стапелаш тӀара Ӏодаьнна 160 совгӀа кема Советски Союза байрах тӀа а ягӀаш нек деш лел. Уж да Ростокерча кемашдераша 25 шера хьадаьча дерригача форда кемаех ахаш хӀаьна дац аьнна. Яла эзар болхлочох латтача ростокски верфа коллективо тӀагӀертта эргайоахаш тоаю производство- «Коломна» яха эггара хьалхара бекъа мухь кхухьа кема, масала, хьалдеш ши шу совгӀа ха яьккхай. ХӀанз цул доккхагӀа дола, чоалханечи автоматизировании системашца кийчдаь форда кемаш диазза-пхезза сихагӀа хьаду.

(АПН).

ЗАПОВЕДНИ «ПУСТА»

Ди делкъийга кхаьчача хана Ӏимеца йӀовхали самукъадоаккхаш дола ах бийса яьнача ханара шийла фон говрий рема а жа Ӏулаш а, бежа Ӏуй бунаши доккхийча наькъий йистошка гӀолла цхьа хьалдагӀа отараши — из я венгерски Хортобадь. Европе из ши тайпара йола тух доалла аре — «пусташ»— къамай заповедник а аьнна хьакхайкаяьй. Иштта заповедник е аьнна соцам баьб Тиси Дунайн яхача хишта юкъерча Кишкуншаг яхача хьун гӀомара аренах а, шоай дарбан феца йовзаш йолча «Аггтелек» яхача дукхача хьагӀарех. Укх гарггарча 15 шера Венгрера заповедникаш 2.800-нега дӀакхоачаргья. Геттара чӀогӀа лорадеш да Венгре дахача оалхазарех 360 тайпа, цу даькъе дрофа, аист, бов, аира мел дола оалхазараш, сьрч, лийгаш, муфлонаш, кхыдола акха оакхарий, наггахьа мара ца нийслу баьцовгӀай тайпаш.

Будапешта гоннахьа, будайски довкъашка, хьаеш я Ӏалам лорадара музей.

КЕРДАЧА СВЯТЕРА КНИЖКАЙ ЦӀА

Цу варшавски улица тӀа агӀа Польше эггара йоккхагӀа йола советски книжка тика. Укхаза массаза а дукха хул нах. Доаш да эцараншта хьашт дола тайпа художественни, общественно - политически, Ӏилма-технически литература, бераштен кхувш боагӀараштен лаьрхӀа книжкаш, репродукцей альбомаш, пластинкаш. Дешарашкара почте гӀолла заказаш хьайиду ерригача Польшера. «Ксенжки радзецкей» Щено хӀара денна юкъера лаьрхӀача эзар совгӀа книжка дохк.

(«Интерпресс»—АПН).

Амурски область. БАМ-е доккха лоа дилла 30—40 градус шелал йолаш Iа да. БАМ—Тында трасса ерригача участканка тIатеIIа къахьегаш ба тоххамаш дераш, взрывникаш, тIаьш теххараш, чуйнна буллаш латт болата никъ. 1976 шера аьхки чакхбаргба БАМ—Тында участкера никъ. Цу новкъа кхухьаргда Байкало-Амурски магистраль буллача эша мухьаш. ВЛКСМ XVII съезда цIерагIча ударни гIишлон отряда членаш наха чубаха кердача цIеной этажаш йоттам ба, «Московски комсомолец» яхача отряда хьу тедараш Тында — Чара яхача оагIорахьа хьу тедаш никъ билла моттиг мукъайоаккхаш ба.

Олег Ашкинази (сурта тIа) керте латтача хьу тедача «Московски комсомолец» яхача отрядацарча бригада хьу тедараш Тында—Чара оагIонгахьа дIа хьу тедаш ба. 160—170 процент — иштта да коллективна хIара дийнахьара хьокхамаш.

ШоллагIча сурта тIа: керда берий комбинат хьайийллай Тындински поселке. БАМ юллаш болча гIишлонхой 75 бер да укхаза хьалхара даьхкараш.

В. МАРИКОВСКЕ сурт.

ТАСС фотохроника.

ТЕАТР

«ПУШКИНА ЗIАМИГА ТРАГЕДЕШ»

Дог гIоздоаккх Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай театра коллектив шерагара шерага художественни кхоллама говзал лакхъеш, хьожараштa хьалхашкара бехктоххам боккха хилар кхетадеш, атта сийле яккха ца гIерташ, лаьрххIа, хьинаре къахьегаш хиларо, Цунна дола керда тешал да «Пушкина зIамига трагедеш» театра артисташа оттаяр.

Ерригa композици а къаьсткъаьста доакъош а дика вIаштIехьдаьха, хьожарий теркам тIаозаш, цар сина салоIам беш, художественно дика кийчъяь я керда оттаяь спектакль (режиссер Р. Хакишев, художник А. Шкуренко).

Къаьстта дика вIаштIехьъяьннай цхьайола сценаш. Масала «Чума долча ханара той», яхача даькъа тIа нах кегабенна хилар, «ЦIаьрмата рыцарь» яхачун тIа хIамаш латтача цIагIа, кхыяраш.

Спектакле хулаш дар, къаьга гойтара гIо ду дика вIаштIехьдаьхача бесаша. Гойташ дола сурт дийндеш, из дикагIа бIаргадойташ, дуккхагIа уйла яйташ, «Чума долча ханa той» деш барий кхераденна цIимхара сибаташ хьагучалоахаш ба, цхьа цIей долаш санна цига истола тIа тесса къаьга цIе-сийна бос бола маша. Артистий дика кийчъе вIаштIехьдаьннад «Чума долча ханара той» яха ерригa спектакль. Хьожарий дегашка лерют цун хIара сурто.

Иштта дика вIаштIехьъяьннай кердача спектакле музыка а. Пушкина трагедей идейни чулоацам гойтара лоархIаме цхьа оагIув а хинна дIаэттай из. Вагнера музыка къаьга хьагойт Пушкина трагедей драматизм, хIаьта Моцарта музыка гойт Моцарт цIена уйла йолаш, дог цхьалха долаш волга.

Бакъда, сона хетачох, Цицкиева дика вIаштIехьдаьннадац Моцарта сурт-сибат кхолла. Цицкиев - Моцарт сатем боацаш ва, цхьабакъда, хIама бала боацаш вац, хIама карагIдоалаш ва, цхьабакъда, гениальни вац. ХIаьта вайна Моцарта сурт-сибат гениальни музыкант хиларца довзаш да. Моцарта из оагIув хьахьокха дика вIаштIехьдаьннадац актера.

Спектакле Моцарта сурт-сибат дуккхача даькъе дIахьуладу Сальере роль ловзаеш волча Давлетмирзаева. Из дика ловз, тешавеш да хIара цун бIарахьажар, кулг тассар. Давлетмирзаев - Сальери берригa низ ураоттабаь, уйла чIоагIа болх беш ва, вайна тамашийна хете а.

Спектакле цо кулга оамалла Моцарта музыка лергашка ца екаш соцаеш хиларо вайна гойт Моцарт гениальни хиларах Сальери хьагаш а кхераш а волга, хIана аьлча, цунна деза Моцарт гениальни хилар.

Сальери моллагIа а водар карагIдала йиш йолаш саг ва. Из гIерт шин мовстагIа— Моцарт дегIавар, из гениальни хилар бIарга ца го. ХIаьта из цун атта вIаштIехьа а доал. ЦIимхара а дийнача вахара гаьна а вола Сальери-Давлетмирзаев хьожараш тешабеш ва. Давлетмирзаев дика ловзар бахьан долаш теркам тIаозаш кхеллад Сальере сурт-сибат. Цо берригa а дIакъайлавоаккх Моцарт. Хеталу гениальни музыкант укхаза цхьаккха а лоархIаме воацаш санна, алхха из цавезарий во уйлаши, хьагари хьагучадаккхара а царна духьал отта низ боацаш волга гойтара а ца хилча.

Иштта дика кхеллад актера Азаева «ЦIаьрматача рыцара» сурт-сибат а. Тамаш яяла чIоагIа хов цунна шиий турпала оамалаш хьэзца. «ЦIаьрматача рыцара» роль ловзаеш волавалар а латтар а хувцаденнад Азаева. Цун «ЦIаьрмата рыцарь» цхьа матарваха, корта белажаш юкъе Iочу а баха, волавалар эсала долаш ва. Уж оамалаш йолаш гойт цо шиий турпала цIаьрматал, массе хана из кхераш, саькхвулаш хилар.

ХIамаш латтача цIагIа «Рыцарь» гойташ йолча сцене Азаев ше цаI мара вац. ХIаьта а цун вIаштIехьдоал бIарчча сурт оттаде. Цо гучайоах цIаьрматача сага уйлаш, хьожарашта къаьгта бIаргадойт цун лазар — доьшув дукхадезаш хилар. Азаев, шеко йоацаш, говза а ка йоалаш а актер ва. Цун керда болх а хьожарашта чIоагIа эстетически салоIам беш ба.

Хоастабе боагIа М. Дудаева актер волаш а цо нохчий меттала баьккха а бaь болх. Къаьстта дика нохчий меттала яьккхай цо Пушкина «Бесы» яха стихотворени. Пушкина роль ловзаеш волча цо, массанена а хьалхле лелаеш санна хеталу. Цхьабакъда бIарчча лаьрхIача Пушкина роль спектакла керттерча чулоацамца боккъонца ювза цун вIаштIехьа ца даьлча санна хет сона. ХIана аьлча, спектакль дIайолалуш М. Дудаева еш «Чаадаевга», «СибаретIарча рудай кIоаргаленашка» яха а кхыйола а паччахьа Iаьдала во оагIонаш гучайоахаш йола стихаш. ХIаьта Пушкина шиий зIамигача трагедешца кхоачашлер кхыча тайпара, хьежачоа кхетаде атта доаца деккхар да. Масала «Чума долча ханара той» яхача трагеде тIа эстетизма тема гу. Цудухьа тхьовра вай йийцача стихашкара гражданско - демократически уйлаш цу трагедешца бувзам боацаш хеталу хьожарашта. Хила тарлу спектакль оттаьраша декабристий восстани тоIаьчул тIехьагIа кагирхошта къаракъ маларца салоIам бер мара кхы де хIама дисадац ала гIерташ.

Спектакль дIайолалуш хиннача уйланна кхы а гаьнагIа латташ санна хет «ЦIаьрматача рыцара» чулоацам — капитализма хана, дерригнена дошо доал деча хана ниислуш дола цIаьрматала бахьан дезал бохар.

Белгалдаккха доагIа цхьаькха а. Ерригача спектакла сурт оттадеча «Пушкина зIамига трагедеш» оттаяьраша говза пайда ийцаб «Кармен» яхача Бизе-Щедрина хореографически сюита цхьаццайолча моттигех.

Чакхйоалаш ала лов, «Пушкина зIамига трагедеш» оттаяр Х. Нурадилова театра коллектива керда котало хиларах.

Актераштa эш шоай болх зехьа ца бовр, наха безабалар, цунах царна салоIам хилар, тIоараш деттилга...

Хьожараш алсамбахара хьакъехьа къама театра йоакхо йича бакъахьа хургдар республика культура Министерствос, профсоюзни организацеша, Цар вIаштIехьдаккха йиш а яр, вIаштIехьдаьккхача бакъахьа а дар болхлой, гIулакхера нах коллективю театре ухилга. Из пайдане хургдар театра а, хьожараштa а, вай дIахьочa берригача кхетама балха а.

Р. ЭСЕНБАЕВА,

Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета йоккхагIйола хьехархо.

СУРТА ТIА: артисташ М. Цицкиеви М. Дудаеви.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЯПОНСКИ БIАЬСТЕН БЕЛГАЛОНАШ

Экономически организацей федераце президента (Кэйданрэна) Тосио Докос «Нью-уик» яхача журнала ше интервью луш къайла а ца хьош аьлар Японе экономика сиха дегIаахар хIанзчул тIехьагIа хургдац аьнна. Хьалхарча темпаех промышленность дегIаккхувла могаргдац Японеэ хIанз. ДIадахача шера, тIом чакхбаьнначул тIехьагIа юххьанца кIезигьелар укхаза валови продукци яккхара объем. Автомобилаш арахецилга, масала, бархIазза кIезигделар, хIаьта бос бола телевизораш арахецилга — 15 процент. Японски эксперташта хетачох депрессин производство лохьялари дIахо а хулаш латт.

ТIехь-тIехьагIа белгалйоалаш латт хьатIадспача шера дог гIоздоаккхаш йоаца контураш. Эггара дукхагIа болат доаккхаш йолча «Ниппон стил», «Ниппон кокан», «Кавасаки стил», «Сумитомо метал индастрис» яхача компанеша хIанзле хьакхайкадаьд болат доаккхилга пхи процент гаргга лохденнилга. «Тоета» яхача эггара йоккхагIа йолча автомашинаш арахецача компане президента хетачох автомобилаш арахецилга а лохлуш хургда. ЧIоагIа депресси хиннай текстильни промышленностан электробытови прибораш арахецараи. ДIадахача шера хIара бетта юкъера лаьрхIача наьха доалахьа йола 1200 кагийча фирмаехи предприятеехи банкроташ хилар.

Инфляце къаьстта доккха доазув оттадир хьал дараштен мискача нахан. Цхьа моллагIа волча сага хала да налогаш дIатакха. Алсамдувлаш латт хьабе болх ца хилар. Торговленен промышленностан йолча токийски палато беча хоамах, инфляционни процессо влияни яьча фирмаех итт процент яраша болхлойн гIулакхера нахи балхара дIибоахаш латт. КIина, тхьамка изделешта, кхыча товараштa маьхаш тIатохаргдолга ховш да.

Цу хьалашка шоай бокъонаши вахара хьашташ бахьан лоаттабу къовсам чIоагIбаьб японцаша. 5,7 миллион сага дакъа а лоацаш соахка бIаьсти къовсам лоаттабарах алапи тIетохийта карагIдаьлар царна. Цхьабакъда инфляци хилар бахьан долаш болхлойн гIулакхерча наьхен реальни доходаш 1973 шераца нийсйча кхоъ-ворхI процент лохъелар.

ХIанз къахьегама Япони кийчлуш я 1975 шера дика вIаштIехьъяьккха бIаьстан наступлени е. Япове профсоюзий Генеральни Советен (СОХИО) кортамукъа йолча профсоюзий бувзама Советен (Тюрицу ромен) викалаш юкъеболча ВIашагIтехача комитете тIахьехам бу де лерхIачун тIехьара цхьоагIо чIоагIъе яхаш. Цар хьалхашка увттаду декхараш: бетта дола минимальни алапеш оттаде, алапи тIатоха, хьабе болх боацилгеи хIара дийнахь наха хоатташ долча товараштa маьхаш тIадеттадаларн юхасоцаде, общественни - транспорта тIа дIавахара, почтови медицински гIулакхаш дара боаккхаш бола мах чухьнахьабаккхар, къабенача наха пенсеш телар, налогаш кIезигъяр, инфляце чотах тIахьожам боацаш пайда баккхара йоккхача бизнеса торонашта доазув оттадар.

Хьинаре къовсам дIаболабара кийчле аьнна иштта нах тIахьийхаб Иосидзи Мията керте латтача металлургически промышленноста болхлой профсоюзий къаман федераце, кемаш деча промышленноста болхлой профсоюзий юкъарча федераце а къахьегамхой кхыча объединенешa а. Машинаькъахоша а дIакхайкадаьд, укх шера шоаш ергйола къаман забастовкаши демонстрацеши кхы а дикагIа вIаштIехьъяьхаи йIаьххача ханеи хургхилар.

ДIадахача шера дегIаеначеи чIоагIъеннaчеи японски профсоюзашка 12,5 миллион саг вIашагIкхийттав. Царна юкъе шоцоай влияни чIоагIъе гIерт хIара политически парти. Халкъа эгIазал эккхар кхераш, цар яхар дергда яхаш уж Iехабеш профсоюзий кулгалхоша переговораш яра наькъаеи японски къахьегамхоша бIаьсти ергйолча наступлене кхохкам хIанззе а кIаьдбе гIерт правительство.

Япове лоархIаме событи а хинна дIаоттаргья Iаьдала моттигерча органашка апрель бетта дергдола хоржамаш. Кердача правительствахи доале латтача Либеральни - демократически партехи (ЛДП) нах мел тешаш ба хьахьокхаш йола барометр санна хургда уж. Коалиционни правительство хьакхоллара тIехьа йола оппозиционни партеш дог доахаш я уж хоржамаш хулча юкъагIа моттигашка шиий влияни чIоагIъе, из царна эш укх шера аьхки юкъара парламентска хоржамаш хургдолча хана консерватораш эшабе.

Иштта, ерригача белгалонашка диллача, монополешта духьала, къахьегамхой вахара хьалаш тоадара тIехьа тIагIертта лоаттабеча классови къовсамий теш хургья Япони.

А. МАЧЕХИН,
АПН соб. корр.

Токио.

КЪАЬНАЧА ПРОБЛЕМАЙ КЕРДАЧА ШЕРА БАЛА

1974 шера Англера хьал тIема хана долчоа таралестар. БIарччача шера тIем тIара хьаухача хоамех къоарэдаь арадувлар газеташ: кепаетташ араювлар гIулакх довзарий обзораш, хIама бIаргадайнараша деш хинна тешалаш, хIама хиннача моттигашкара язъяь репортажаш. Этта хьал доашхар тхона, лоравалара йолаш йолча тороний мах бора, тIемаш латтача керттерча районех лаьца дувцар. Къамаьл шеко йоацаш аьлча, экономически тIемах лаьца да, хIаьта нийсагIа аьлча, берригa мохк дIалаьцача экономически кризисах.

Бала кхаьчаб Англега. Тхо гIалатдаргдац, 1974 шерах балан шу оале. Из массанена ховш. Юхахьежачеи 1974 шера мах беши, ала доагIа, шоллагIа дерригдунен тIом чакхбаьлча гIоне из эггара вогIа дена шу хиннад, аьнна. 1975 шера хьакъехьа аьлча, тхо дог тийша да, из дуккхача даькъе дIадахачул вогIа хургхиларах. Из тайпа уйла йолаш ба тха керттера политически деятелаш, профсоюзий кулгалхой, промышленникаш, банкираш, киназа, статистика викалаш. Цу хьакъехьа тешал деш дукха масалаш доваладе йиш я. Цхьабакъда аз кхоачамбергба экономически социальни тоххамаш дара йолча Къаман института тIеххьарча доклада тIара даннеш йоалаярца. Доклада тIа яхачох, 1975 шера 25 процент алсамъяргья инфляци. Из фу яхилга да аьлча, из да цIаккха ца хиннача тайпара маьхаш тIадетталургда яхилга. Иштта я тха перспективаш.

КIоаргденнача лазара белгалонаш массанахьа хоалуш я. Капиталистически система йохаш латтара тешалдеш йола керда белгалонаш хьахул тIехь-тIехьагIа. Цунна дола масалаш дукха а тайп-тайпара а да.

Укх деношка Лондона центральни улицашка гIолла чакхволаш зийра аз, города цу даькъа тIа йолча бувзама отделенешка Iалаьмате дукха письмош Iайна хилар. Болх сов дукхь хиларах кхоаяц почта корреспонденци хьагулъеи, кийчъеи, дIакхахьеи. Кенсингтон яхача королевски городока забастовкаш хьайнача улицашка кIираш доахаш яда йохкалуш латта нувхаш. ХIама эца массаза долх маьхаш юха а тIадеттадалар зув оаха. Уж тайпа масалаш боарам боацаш дукха да.

Кризиса бокъонца дола бахьанаш производства капиталистически системах шийх доахк. Из кхетадеш да вай ханарча хIара болхлочо, цIеннанас, лерттIа кхетам болаш мел бараша.

Профсоюзий новкъосталца лейбористий правительство Iаьдала керте оттафах а тоадаланзар кризисни хьал. Парте аьттехьарчареи аьрдехьарчареи компромисса ларда тIа латт хIанзара правительство. Капитализма хьалха хинна низ меттаоттабе гIерт аьттехьарбараш. Хоржамашта хьалха ше дергда аьннараш правительствага кхоачашдайта гIерт аьрдехьарбараш.

Иштта да Англе тахан этта политически хьал. Оаха массане дика кхетаду кризис ирлуш латтилга, дерригача капиталистически дунен тIа гIулакхаш во долга. ХIаьта этта хьал тоадара хIанззалца хьа белгалара никъ хьийхабац тхона тха правительствос. Лейбористий правительство къаьст-къаьста болча къахьегамхой хьашташ мара лорадац. Цхьабакъда лазар ше а доацаш, цун белгалонаш дIаяха гIортар мара дац из.

Цудухьа оаха массане кхетаду, Англе къахьегамхошта 1975 шу хала хургдолга. ХIанзе а гуш да кIора боаккхача промышленносте хургдола цатоамаш. Хьалха санна кхоккаденна да мехкдаьтта доаккхачара хьал а. Къилбаседаирландски проблема маца къоастаергья ховш дац. Цхьаккха хIама кораданза да маьхаш тIадеттадалари бахача наьха хьал-торо воча йоалаш латтари социадара хьабе болх ца хиларца, налогаш тIаеттаяларца, иштта кхычунца къовсам лоаттабара програмиа йоацаш я.

Кризисо къиза политически урок еннай тхона. Тха халкъ кхеташ доагIа хIара дийнахьара проблемаш кхоачашъярах кхоачамбаь Iе йиш ца хиларах. Хургдолчун уйла е еза. Хургдолчун гаьнна йодаш йола уйла тIаяхийта йоах Англега 1975 шеро. Къовсам дIахо а лоаттабеш ба, хIаьта цхьаккха цунна юстара виса йиш йолаш а вац.

Джеймс ОЛДРИДЖ,
английски йоазонхо.
(АПН).

Лондон.

Инфляци хилара экономика дегIаяр лаьгIдалари бахьан долаш США хьабе болх боацаш нах бисар мехка эггара халагIа ярех проблема хинна дIаэттад. Къахьегама министерствос баьча хоамах алхха 1974 шера ноябрь бетта хьабе болх боацаш биса нах 460 эзар саг IотIа а кхеташ ялх миллион сагага кхоачаш дукхагIа хиннаб.

Къахьегама биржащкара очередаш дегIаух. КIираш доахаш балхашка дIаэда яхаш нах балха дIайийбеча конторашка латтача американцашта юкъе тайп-тайпара ханаши профессеши йола нах ба. Царех дуккха барашка лакхара дешара завеленеш чакхъяьха дипломаш да. Американски журнала тIара даьккхача укх сурта тIа Детройтерча къахьегама бирже латта хьабе болх боацарий очередаш.

МугIаречa американций чотах экономически проблемаш къоастае гIерташ Iаьдало леладерашта чIоагIа духьал ба къахьегамхой. «Тхона болх эш» — дIадех хьабе болх боацаш бисараша.

ТАСС фотохроника.

КАСТТА ПРЕМЬЕРА ХУРГЬЯ

М. Ю. Лермонтова цIерагIча театре гойта кийчъеш я керда пьеса. Цу тIа буву хIанзара интеллигентни дезал. Да — шиий редакцерча гIулакхех хьалвикъа ва, микрорайона проект оттаеш я нана, виIий берий а морхI бизза да гIулакхаш. ХIаьта даьнана...

— Цкъаза дега халахетар хул, — йоах Елизавета Сергеевнас.—Хала хилэрахи кIаьдъяларахи дац из. Къахьега-м Iемаяр со. Новкъа хул хьа къахьегам лоархIаш, цун мах беш ца хилча. Балха хьо хилча-м отпуск лу, совгIат лу. Укхаза цIагIа цхьанне баркал а алац. Масала, шаккхе а бе дуккха хIамаш а йолаш чуйоагIаш, ког а техе хоам бу аз ниI хьаеллийта, кхыметтел согара дIанийца тIорми кухне дIачу а хьац цIагIарчар. Цкъа цхьан гIулакха яха езаш моттиг нийсъелча. «Со чуялцща берага хьажа», аьлча, из а вIаштIехьдалац аккхар. Берригаш а шошоай гIулакхаш долаш ба. ХIаьта бер зIамига да, цунна Iунал эш. Из деррига аз леладеш сога хьахьожаш саг вац.

Даьнанас Елизавета Васильевнас ду цIагIа мел эшар, дерригнена ка а йоал. Бакъда цунна а эш дега йIовхал, ше дечун хам бар.

— Оаш дIаяьхай боккхача сага ерригa бокъонаш, — йоах Сергей Платоновича Елизаветт Васильевнай цIагIарчарга, хIаьта де дезар деррига а цунна дитад: из хьада, из дIахьо, из Iодилла. Шоана балха этта а яц даьнана. Шоана дIа ма деннадий цо деррига шиий хьинар, дега йIовхал. Оаш цунна юха фу лу? Кхыметтел аьча дийнахьа совгIата зизаш денна а? Елизавета Васильевнага йоах цо:

— Хьо хье я хьай бокъонаш дIаяьхар, хьай кулгашца техад Iа хьайна баргал. Из мичча хана а дIадаккха йиш йолаш да. ДIадаккха а деза.

Сергей Платоновича новкъосталца шиий бокъо бахьан дезалашца къовсам болабу даьнас. Эггара хьалха харцонна духьал гIеттача къовсамхочун сийна «Спартак» аьле цIи тулл цо ше чакхъяккха лаьрхIача операцех.

МоллагIча комеде а санна дика чакхдоал деррига а: кхоачашхул Елизавета Васильевнас дагалаьцар.

Цу керттерча темал совгIа, сага вахарца дувзаденна дола кхыдола лоархIаме правственни дешаш а къоастаду спектакле.

Из кийчъеш ба режиссер Н. М. Тайц, художник Э. Э. Валентинов. Спектакле ловзаш хургба артисташ В. Н. Абрамов, Я. Д. Богатырев, В. И. Оглоблин, В. Д. Попова, В. И. Плужникова, Т. А. Тапзева, А. А. Чернущенко, Н. Ф. Чипиженко.

Кастта театр дезараштa гойтаргья из керда спектакль.

Б. ВАГАПОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 январь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 10.00 — Макваенок. Московски драматически театра «Трибунал» яха фильм - спектакль. 14.30 — Передачай программа. 14.35 — Документальни фильмай программа. 15.20 — Арктика тоххамаш. 15.50 — Дай-мехка гIолла. 16.20 — Кагирхойн студентийн Московски хора концерт. 17.00 — Iилма — тахан. 17.30 — Босбола телевидени. «Искусства мастераш — бераштa». Маяковске произведени дIаеш РСФСР заслуженни артиста Шальновс. 18.00 — «ТIема ветеран, спорта ветеран». 18.15 — Босбола телевидени. Мультфильм. 18.20 — «Ленински тIахьехам» яхача документальни фильма премьера. 18.40— Босбола телевидени. Советски иллей концерт. 19.10 — «Лениннах дола дувцараш» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Нежданновой улицагIа. Передача дIахьу Доброхотовас. 22.40 — Босбола телевидени. Хоккеях йола СССР чемпионат. ЦСКА спорта Дворецера трансляци. 23.15— Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Фильм. 18.25— Идеологически фронта бIухой. «Пропагандист Ильинова». 18.35 — Киножурнал. 18.45 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсийн гIалгIайн меттала). 19.05 — Хоамаш, реклама. 19.10 — Документальни фильм. 19.20 — «Вай советски нах да». «Коммунтери» колхоза къахьегамхой болча. 19.45 — Шоана, бераш. 19.55 — «Даьхе бахьан тIемаш дир цар». Грачев (гIалгIай меттала).

22 январь
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Хьуна къонал». Школьни сочиненей Ерригсоюзни конкурс. 10.20 — «Лениннах хьадувца» яха художественни фильм. 14.25 — Передачай программа. 14.30 — Босбола телевидени. «Вай ха» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 14.45 — «Обществоведение». Паччахьалкхен производственни предприятеш. 15.15 — Хьалхара эрсий революци хинна 70 шу дизарга. «Котлон тIехье» яха художественни фильм. 17.00 — «Саги закони». 17.30 — Бусалба дин обряда цар реакционни чулоацами. КПСС Нохч-ГIалгIай обкома лектора Парижева къамаьл (гIалгIай меттала). 17.45 — Киножурнал. 17.55 — «0-2 ладувгIаш я». 18.15 — Босбола телевидени. ИйслагIа студи. Передача дIахьу политически обозревателa Зорина. 19.00 — Хоккеях йола СССР чемпионат. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — Босбола телевидени. Вай доалахой. Почтальона дегIа памятник. 22.35 — Илли доах Эстонски ССР халкъа артистка Войтеса. Таллинера передача. 23.05 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

14.00 — Кердача шера лакхара толамаш даха. «Автоспецоборудоване» завод (гIалгIай меттала). 17.30 — Телевидене Волгоградски студе передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Гата чаьтарах дола илли» яха телевизионни фильм. 18.45 — «Нохч - ГIалгIайчу гIола». Информационни программа (эрсийн нохчийн меттала). 19.05 — Киножурнал. 19.15 — «Мастер, дешархо кхетамца кхеве». Бригадир Бабоченко (нохчий меттала). 19.25 — «Кассандра» яха фильм-спектакль.

РАДИО

21 январь

6.30 — «Юртара Iуйре». «Яхьа инициатораш болча» яха корреспонденци. 6.50 — «Социалистически яхьацара моральни фактор» яха корреспонденци. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.15 — Хоамаш. 8.25 — Лениннах. Даьхенах, партех долча нохч - гIалгIай иллей концерт (гIалгIай меттала). 16.00— «Партийни организаци а технически прогресс а» яха беседа (нохчий меттала). 16.15 — «Итогаш а перспективаш а» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.30 — Политически дешара системе атексически кхетамца бахархошта кхетам балар. 16.45 — «Пятилетка минута мах» яха корреспонденци. 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

22 январь

7.20 — Республикански газетий обзор. 8.15 — Хоамаш. 8.25 — «Iилман - технически прогресс сихъяр производствана луш бола пайда лакхбарга бода никъ ба» яха беседа. 8.40 — Ашараш. 8.45 — «Хьехархо, школа, кхетамца саг кхевар» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 16.00 — «Обществои закони» яха радиожурнал. 16.20 — «Саг, автомобиль, никъ» (нохчий меттала). 16.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 16.45 — «ХIара дийнахьа хьинар долаш къахьега» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 19.20 — «ХIанзарча ханара къона саг» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 19.50 — «Вошал долча халкъий ашараш» яхача циклацара музыкальни передача (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, бе-беча оагIорахьара секунде 5 метрга кхоачаш чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 1 градус шелалгара 4 йIовхалга кхоачаш, Грозне 0 градус гаргга хилеи тарлу. 22 январера 25 январе кхаччалца морхаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а екхаш, лоадама йоачан а йоацаш, цхьаццайолча моттигашка дохк а доаллаш, къулба - малхбоалехьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура буйсашка 2—7 градус шелал йолаш, деношка 2 градус шелалгара 3 градус йIовхалга кхоача хилеи тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина улица, 9 (3-гIа этаж), Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхамерча секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделен — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен —2-80-71.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры— 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-80-71.

Газет арадувл шинарел, ерел, шоаттел деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

Заказ № 00342.